

Nr 28—29.

Warszawa, dn. 22 lipca 1933 r.

Ogóln. zbioru Nr 584.

WYDAWCA: W imieniu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych — Wiceprezes Rady Związku inż. S. J. Okolski.
Redaktor odpowiedzialny inż. Maurycy Chorzewski.

REDAKCJA I ADMINISTRACJA: Warszawa, ul. Traugutta 4, tel. 714-26. Adres telegr.: „Metalowcy—Warszawa”.

Prenumerata wynosi z przesyłką w kraju: zł 5 kwartalnie. Numer pojedynczy gr. 50.

TREŚĆ NUMERU: Sprawozdanie z działalności Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych za rok 1933. — Posiedzenie Rady Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. — Zwyczajne zgromadzenie walne członków Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. — Nadzwyczajne Zgromadzenie Walne członków Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. — Z Rady Towarozawczej. — Opłaty tyczałowe na Fundusz Pracy. — Opodatkowanie odpraw. — Założenia gospodarcze partii hitlerowskiej. — Kronika. — Ceny. — Patenty.

SPRAWOZDANIE

Z DZIAŁALNOŚCI

PAŃSTW. ZAKŁADY INŻYNIERJI
Biblioteka F. M. „Ursus”

POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH

Z A R O K 1932.

STATYSTYKA ZWIĄZKOWA.

I.

Kryzys gospodarczy, który rozpoczął się w Polsce w roku 1929, pogłębiał się jeszcze w roku 1932, aczkolwiek spadek zatrudnienia w przemyśle nie był już tak gwałtowny, jak w roku 1930, a nawet 1931.

Pod względem ilości zatrudnionych robotników w zakładach liczących od 20 robotników wzwyż, miejsce przemysłu metalowego w szeregu przemysłów przetwórczych wskazuje podane poniżej zestawienie, opracowane przez wydział statystyczny Centralnego Związku Przemysłu Polskiego na podstawie liczb Głównego Urzędu Statystycznego. Liczby oznaczają ilości robotników w grudniu każdego roku.

Przemysł	Ilość wszystkich zatrudnionych				Spadek w % od r. 1928
	w r. 1928	w r. 1930	w r. 1931	w r. 1932	
Włókienniczy	178 021	127 347	104 643	94 915	46,7
Metalowy	97 655	63 753	52 282	44 396	54,5
Spożywczy	81 362	73 658	47 474	38 602	52,6
Chemiczny	38 133	31 286	28 309	25 775	32,4
Drzewny	48 586	32 857	24 236	24 051	50,5
Papierniczy	13 598	11 330	10 654	9 876	27,4
Budowlany	32 854	16 366	11 017	5 526	83,2

największy spadek dotknął przemysł budowlany, a w drugim rzędzie przemysł metalowy który jeszcze w roku zeszłym był na trzecim miejscu po przemyśle drzewnym.

Katastrofalny spadek przedstawia zestawienie, które obejmuje liczby robotników, pracujących pełny tydzień:

Przemysł	Ilość pracujących pełny tydzień				Spadek w % od r. 1928
	w r. 1928	w r. 1930	w r. 1931	w r. 1932	
Włókienniczy	147 035	75 590	46 533	29 596	79,9
Metalowy	84 416	46 931	36 326	24 120	71,4
Spożywczy	74 451	70 154	38 114	23 755	68,1
Chemiczny	30 193	28 621	21 012	16 903	44,0
Drzewny	44 158	25 861	19 359	15 342	65,3
Papierniczy	11 558	10 341	7 831	5 566	51,8
Budowlany	29 025	15 656	9 443	3 411	88,3

Pod tym względem najbardziej ucierpiał przemysł budowlany, potem włókienniczy; przemysł metalowy jest tutaj na trzecim miejscu.

W 1932 roku przemysł metalowy liczył 628 zakładów czynnych, zatrudniających 20 robotników i wyżej; z tej liczby Polski Związek Przemysłowców Metalowych zrzeszał w grudniu 1932 r. 271 zakładów, czyli 43%, natomiast liczba robotników, zatrudnionych przez fabryki związkowe, wynosiła w tym samym czasie 36 970, czyli 83% wszystkich robotników, zatrudnionych w przemyśle metalowym przetwórczym o charakterze fabrycznym.

Jak widać z tego zestawienia, przemysł metalowy przetwórczy w 1932 roku zajął ponownie swoje drugie miejsce co do wielkości. Z liczb procentowych spadku ilości robotników wynika, że w 1932 roku

Polski Związek Przemysłowców Metalowych liczył w grudniu 1932 roku, jak w latach poprzednich, 13 oddziałów i XI zasadniczych grup zawodowych; grupy te uległy stopniowo różniczkowaniu, tak że obecnie mamy następujące grupy, włączone w statystyce związkowej do grup zasadniczych:

Grupa Fabryk Karoseryj
„ Wytwórni Obrabiarek
„ Fabryk Rowerów
„ Fabryk Lin
„ Fabryk Pilników
„ Fabryk Opakowań Blaszanych

Niżej podane tablice, zestawione na podstawie liczb z ankiety dorocznej, przeprowadzonej przez Zarząd Związku wśród fabryk stowarzyszonych po upływie roku kalendarzowego, dają obraz stanu tych fabryk w końcu roku 1932.

Tablica Nr. 1 wykazuje spadek liczby robotników, zatrudnionych w zakładach związkowych w końcu roku sprawozdawczego z 41 024 na 36 970, również liczba zakładów zmniejszyła się z 307 na 271.

Ilość zakładów zmniejszyła się o 11,7%, a ilość robotników zmniejszyła się o 9,9%, co świadczy o dalszym stałym spadku zatrudnienia, który rozpoczął się w 1929 roku i trwa dotychczas. Liczby kolejne w końcu każdego z pięciu lat ubiegłych stwierdzają wzmaganie się kryzysu w roku sprawozdawczym.

	r. 1928	r. 1929	r. 1930	r. 1931	r. 1932
Ilość robotników w fabrykach związkowych	83 631	73 133	55 195	41 024	36 970
Spadek %-wy w stosunku do roku poprzedniego	—	12,5%	24,5%	25,7%	9,9%

W stosunku do rekordowej liczby zatrudnionych w 1928 r. liczba robotników w 1932 r. spadła o 55,8%. Średnia liczba robotników, zatrudnionych w fabrykach zrzeszonych w roku 1932, którą otrzymuje się z podziału sumy robotników ze wszystkich list płacy przez ilość list płacy w ciągu tego roku, wyniosła 39 133.

Tablica Nr. 2 podaje stan zatrudnienia w latach 1931 i 1932 pod względem ilości robotników w poszczególnych grupach zawodowych Związku. Widzimy z niej, że jedynie grupa wyrobów żelaznych wykazała zwiększenie ilości robotników, przyczem spadła jednocześnie liczba zakładów z 48 w roku 1931 do 42 w roku 1932. Wszystkie pozostałe grupy wykazały spadek zatrudnienia. Największy spadek liczby zatrudnionych robotników wykazały: grupa odlewni — 41,1; grupa kotlarni — 39,0 i grupa urządzeń zdrowotnych — 34,8. Natomiast średnia liczba robotników, przypadająca na jedną fabrykę, podniosła się w następujących grupach: maszyn i narzędzi rolniczych, elektrotechnicznej, wyrobów żelaznych, oraz w grupie drutu i gwoździ; ogólnie dla wszystkich grup liczba ta podniosła się z 134 na 137.

Spadek całkowitej ilości robotników o 9,9% w ciągu roku rozkładał się bardzo nierównomiernie na poszczególne oddziały Związku i poszczególne grupy zawodowe. Widzimy to z następujących zestawień wzrostu i spadku ilości robotników w liczbach procentowych:

Oddziały	Spadek — Wzrost +
Warszawski	— 18,7%
Podwarszawski	— 31,0 „
Łódzko-Kaliski	+ 2,4 „
Kujawsko-Płocki	+ 55,3 „
Radomsko-Kielecki	— 16,1 „
Dąbrowski	+ 27,4 „
Lubelski	— 7,7 „
Lwowski	— 47,5 „
Krakowski	+ 13,4 „
Poznańsko-Pomorski	— 25,9 „
Cieszyński	— 6,7 „
Górnośląski	— 9,2 „
Gdański	— 21,9 „

Ogółem — 9,9%

Grupy	Spadek — Wzrost +
Maszynowa	— 16,3%
Maszyn i Narzędzi rolniczych	— 3,8 „
Elektrotechniczna	— 1,1 „
Wag i Wyrobów Precyzyj.	— 6,8 „
Odlewni	— 41,1 „
Kotlarni	— 39,0 „
Urządzeń Zdrowotnych	— 34,8 „
Wyrobów Żelaznych	+ 31,6 „
Wyrobów Metalowych	— 13,0 „
Drutu i gwoździ	— 3,3 „

Ogółem spadek — 9,9%

Ostatnie dwa zestawienia podają w liczbach względnych zmniejszenie ilości robotników. Wyniosło ono ogółem 9,9%. Gorzej jednak przedstawiała się ilość faktycznie przepracowanych robotnikogodzin w fabrykach związkowych, gdyż zatrudnieni w nich robotnicy pracowali częstokroć, z powodu braku zamówień, zmniejszoną ilość godzin w dniu lub dni w tygodniu. Stwierdziła to znów w pierwszym półroczu ankieta, przeprowadzana co kwartał od 1930 roku, która charakteryzuje katastrofalny stan rzeczy w przemyśle metalowym. Jeżeli ilości robotnikogodzin w 1929 roku, który już był rokiem rozpoczynającego się kryzysu, przyjmiemy za sto, to w porównaniu z nimi odpowiednie ilości robotnikogodzin w r. 1932 wyrażają się wskaźnikami procentowymi, umieszczonymi w tablicy Nr. 3. Stosownie do uwagi, zamieszczonej w tej tablicy, począwszy od miesiąca czerwca wskaźniki procentowe obliczono na podstawie kwestjonariuszy Głównego Urzędu Statystycznego, z których jeden egzemplarz od 1.VI 1932 r. fabryki nadsyłają pod adresem Związku, zamiast dotychczasowej ankiety o ilości przepracowanych robotnikogodzin.

Z tablicy 3 wynika, że w grudniu 1932 r. ogólny spadek faktycznego zatrudnienia w najbardziej miarodajnych fabrykach związkowych wyniósł w porównaniu z 1929 rokiem 64%. Z tablicy Nr. 3 wynika również, że najmniejszy spadek faktycznego zatrudnienia był w grupie wyrobów precyzyjnych, a największy, gdyż wynoszący 72%, w grupie fabryk maszyn i narzędzi rolniczych, dalej w grupie elektrotechnicznej — 70% i w grupie odlewni — 68%.

Tablica № 1.

STAN W DNIU 31 GRUDNIA 1932 R.

№	O D D Z I A Ł Y	Siedziba oddziału	I L O Ś Ć				C) Średnia ilość robotników w 1 zakładzie	
			A) Zakładów		B) Robotników		1931	1932
			1931	1932	1931	1932		
1	Warszawski	Warszawa . . .	122	113	14369	11676	118	103
2	Podwarszawski	13	13	962	663	74	51
3	Łódzko-Kaliski	Łódź	28	24	1487	1522	53	63
4	Kujawsko-Płocki	Włocławek . . .	10	8	277	430	28	54
5	Radomsko-Kielecki	Radom	23	18	6151	5159	267	287
6	Dąbrowski	Sosnowiec . . .	26	24	5115	6516	197	283
7	Lubelski	Lublin	7	7	619	571	88	82
8	Lwowski	Lwów	8	6	391	205	49	34
9	Krakowski	Kraków	10	9	1836	2082	184	231
10	Poznańsko-Pomorski	Poznań	30	23	4027	2985	134	130
11	Cieszyński	Bielsko	20	15	2163	2018	108	134
12	Górnośląski	Katowice	6	6	2444	2219	407	370
13	Gdański	Gdańsk	4	5	1183	924	296	185
	Razem		307	271	41024	36970	134	137

Tablica № 2.

STAN W DNIU 31 GRUDNIA 1932 R.

№	G R U P Y	I L O Ś Ć				C) Średnia ilość robotników w 1 zakładzie	
		A) Zakładów		B) Robotników		1931	1932
		1931	1932	1931	1932		
I	Maszynowa	100	86	19577	16391	196	191
II	Maszyn i narzędzi rolniczych . .	34	27	808	777	24	29
III	Elektrotechniczna	15	13	1638	1620	109	125
IV	Narzędzi i wyrobów precyz. . .	22	22	1307	1218	59	55
V	Odlewni	32	26	2965	1746	93	67
VI	Kotlarni	8	6	741	452	93	75
VII	Urządzeń zdrowotnych	6	5	439	286	73	57
VIII	Wyrobów żelaznych	48	42	5709	7514	119	183
IX i X	Wyrobów metalowych	28	32	6340	5516	226	172
XI	Drutu i gwoździ	14	12	1500	1450	107	121
	Razem	307	271	41024	36970	134	137

Tablica Nr. 4 jest przejrzystym zestawieniem szczegółowych danych z pierwszych dwóch tablic, wykazującym podział terytorjalny i jednocześnie zawodowy Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych pod względem ilości fabryk (F) i robotników (R) w dniu 31 grudnia 1932 r.

Widzimy z niej, że największym siedliskiem przemysłu metalowego w Polsce jest jej stolica Warszawa zarówno pod względem ilości zakładów, jak i ilości robotników; po niej następuje pod względem ilości robotników Oddział Dąbrowski, który wykazuje tę samą liczbę fabryk, co Oddział Łódzko-Kaliski. Trzecie miejsce pod względem ilości robotników zajmuje

Oddział Radomsko-Kielecki, czwarte Poznańsko-Pomorski, poczem idą kolejno Oddziały: Górnośląski, Krakowski, Cieszyński, Łódzko-Kaliski, Gdański, Podwarszawski, Lubelski, Kujawsko-Płocki i Lwowski.

Najliczniejszą grupą pod względem ilości zakładów i ilości robotników jest stale grupa maszynowa, skupiająca się w Warszawie. Następne miejsce pod względem ilości robotników zajmuje grupa wyrobów żelaznych, której głównym siedliskiem jest Oddział Dąbrowski. Trzecie miejsce zajmuje grupa wyrobów metalowych, której głównym siedliskiem jest znowu Warszawa.

WSKAŹNIKI PROCENTOWE PRZEPRACOWANYCH ROBOTNIKO-GODZIN W FABRYKACH P. Z. P. M.
Tablica № 3. PODŁUG GRUP ZAWODOWYCH.

GRUPY ZAWODOWE	Rok 1929	Rok 1930	Rok 1931	M I E S I A C E R O K U 1 9 3 2											
	I	I	I	I	II	III	IV	V	VI*)	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Maszynowa	100	84	58	48	49	53	55	47	53	35	41	54	45	50	34
Maszyn i narzędzi rolniczych	100	46	28	7	8	6	7	5	12	12	13	23	23	30	28
Elektrotechniczna	100	74	58	29	29	34	31	27	38	35	34	50	39	35	30
Narzędzi i wyrobów precyz.	100	95	93	92	97	100	106	91	56	42	44	57	52	65	49
Odlewni	100	88	43	25	30	36	41	37	37	32	30	45	36	45	32
Wyrobów kotlarskich	100	80	4	2	2	3	3	3	45	40	44	61	57	60	43
Urządzeń zdrowotnych	100	74	53	31	27	24	23	17	37	34	30	49	40	52	37
Wyrobów żelaznych	100	70	47	38	30	40	38	25	51	42	47	59	51	54	43
Wyrobów metalowych	100	95	90	78	66	72	75	65	66	59	55	65	52	58	44
Drotu i gwoździ	100	75	60	43	41	42	41	39	48	40	39	52	43	43	35
Ogółem średnio	100	81	57	44	42	47	47	39	49	37	40	53	44	49	36

*) Począwszy od miesiąca czerwca wskaźniki procentowe obliczono na podstawie kwestionariuszy Głównego Urzędu Statystycznego, których jeden egzemplarz od I.VI. 1932 fabryki nadsyłają pod adresem Związku. Ponieważ nie udało się skompletować ściśle tych samych fabryk, dość znaczne różnice, powstałe w niektórych grupach, tłumaczą się wyeliminowaniem fabryk nieczynnych lub brakujących i zastąpieniem ich przez inne wyższe cyfry, dotyczące grupy Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych, począwszy od m. VI, można tłumaczyć zatrudnieniem paru fabryk tej grupy przy produkcji wyrobów nie wchodzących w zakres rolnictwa.

Wielkość fabryk związkowych pod względem ilości zatrudnionych robotników w dniu 31 grudnia 1932 roku ilustruje tablica Nr. 5. Wynika z niej, że nie było w 1932 roku fabryk, zatrudniających powyżej 2 500 robotników. Powyżej 2 001 do 2 500 robotników zatrudniały dwie fabryki, a mianowicie: Zakłady Mechaniczne Towarzystwa Lilpop, Rau i Loewenstein w Warszawie i Sp. Akc. H. Cegielski w Poznaniu. Powyżej 1 501 do 2 000 robotników zatrudniała jedna fabryka, a powyżej 1 001—1 500 cztery fabryki. Tak więc na 271 fabryk stowarzyszonych w roku sprawozdawczym było 7 fabryk zatrudniających powyżej 1 000 robotników w każdej z nich (w 1931 roku było takich fabryk 12); fabryk zatrudniających powyżej 100 robotników było 74 (w 1931 r. — 146); o ilości robotników do 100 włącznie było 182 (w 1931 r. — 194); fabryk nieczynnych w 1932 r. było 15.

Tablica Nr. 6 zawiera dane o obrotach w tysiącach złotych, osiągniętych przez fabryki stowarzyszone ze sprzedaży swoich wyrobów w roku sprawozdawczym z podziałem na grupy zawodowe i oddziały terytorjalne. W celu przeprowadzenia porównania z rokiem poprzednim, podane są liczby obrotów w tysiącach złotych w następnych dwóch tablicach, z których tablica Nr. 7 wskazuje kolejność wysokości obrotów w roku 1932 podług oddziałów, zaś tablica Nr. 8 — takąż kolejność podług grup zawodowych. W ostatnich dwóch tablicach obok rubryki dla roku 1932 podana jest rubryka odpowiednich cyfr dla roku 1931. Przeglądając cyfry obrotów tych tablic, widzimy, że obrót roczny wszystkich fabryk zrzeszonych spadł z sumy 508 230 000 złotych do sumy 429 872 000 złotych, czyli spadek wyniósł 15,4%, podczas gdy spadek w roku 1931 w porównaniu z rokiem 1930 stanowił 32%.

Tablice Nr. 9 i Nr. 9-a podają obrót roczny na 1 robotnika podług oddziałów i grup zawodowych. Wykazują one znaczne różnice w zależności od wielkości sprzedaży towarów posiadanych na składach oraz ilości zatrudnionych robotników. Średnio wypada na 1 robotnika w całym przemyśle metalowym około 10 000 złotych w roku 1932, podczas gdy w roku 1931 wypadło średnio 11 500 złotych.

Inny od poprzednich tablic obraz produkcji fabryk zrzeszonych w roku 1932 w porównaniu z rokiem 1931 dają następujące tablice Nr. 10, 11 i 12, wskazujące produkcję ilościową (w tonnach) ogółu fabryk zrzeszonych z podziałem, jak poprzednio, na oddziały i grupy. Widzimy z tych tablic, że produkcja w roku sprawozdawczym pod względem ilości spadła z 289 160 tonn w roku 1931, na 222 877 tonn w r. 1932, czyli o 22,9%, w 1931 w porównaniu z rokiem 1930 spadek produkcji wynosił 33,7%. Objaw większego spadku ilościowego aniżeli wartościowego tłumaczy się wyprzedaniem zapasów z magazynów gotowych towarów.

Produkcja fabryk związkowych w tonnach w roku 1932 spadła poniżej cyfry z roku 1926, jak wykazuje następujące zestawienie:

Produkcja w tonnach						
1926 r.	1927 r.	1928 r.	1929 r.	1930 r.	1931 r.	1932 r.
328 601	469 115	665 251	571 540	436 570	289 160	222 877

Tablice Nr. 13 i 13-a podają średnią produkcję roczną w kilogramach na 1 robotnika z podziałem na oddziały i grupy; liczby tych tablic zależą od rodzaju produkcji każdej poszczególnej fabryki.

STAN W DNIU 31 GRUDNIA 1932 ROKU.

Tablica № 4.

O D D Z I A Ł Y	1 Warszawski		2 Podwarszawski		3 Łódzko-Kaliski		4 Kujawsko-Płocki		5 Radomsko-Kielecki		6 Dąbrowski		7 Lubelski		8 Lwowski		9 Krakowski		10 Poznańsko-Pomorski		11 Cieszyński		12 Górnoląski		13 Gdański		R A Z E M	
	F	R	F	R	F	R	F	R	F	R	F	R	F	R	F	R	F	R	F	R	F	R	F	R	F	R	F	R
I. Maszynowa	36	5341	3	193	13	601	—	—	2	1171	4	960	1	505	3	104	5	1569	6	227	8	713	4	2183	1	780	86	16391
II. Maszyn i narzędzi roln.	—	—	6	119	—	—	6	372	2	33	1	24	4	57	1	37	—	—	7	135	—	—	—	—	—	—	27	777
III. Elektrotechniczna	8	959	—	—	1	24	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	355	2	282	—	—	—	—	—	13	1620	
IV. Narzędzi i wyrob. prec.	8	406	2	180	—	—	—	—	2	430	—	—	2	9	1	23	—	—	4	110	—	—	2	36	1	24	22	1218
V. Odlawni	9	238	1	19	2	51	—	—	8	829	3	363	—	—	—	—	—	—	1	125	2	121	—	—	—	—	26	1746
VI. Wyrobów kotlarskich	4	42	—	—	1	9	—	—	—	—	1	401	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	6	452
VII. Urządzeń zdrowotnych	2	189	—	—	2	77	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	20	—	—	—	—	—	—	—	5	286	
VIII. Wyrobów żelaznych	21	1429	1	152	3	136	—	—	1	1021	9	3790	—	—	—	—	1	128	1	19	3	751	—	—	2	88	42	7514
IX i X. Wyrobów metal.	21	2625	—	—	2	624	—	—	1	1620	2	98	—	—	1	41	—	—	2	43	2	433	—	—	1	32	32	5516
XI. Druku i Gwoździ	4	447	—	—	—	—	1	58	2	55	4	880	—	—	—	—	1	10	—	—	—	—	—	—	—	—	12	1450
R A Z E M	113	11676	13	663	24	1522	8	430	18	5159	24	6516	7	571	6	205	9	2082	23	2985	15	2018	6	2219	5	924	271	36970

WIELKOŚĆ FABRYK POD WZGLĘDEM ILOŚCI ZATRUDNIONYCH ROBOTNIKÓW.

Tablica № 5.

Fabryki z ilością robotników	O D D Z I A Ł Y													O g ół e m
	1 Warszawski	2 Pod- warszawski	3 Łódzko- Kaliski	4 Kujawsko- Płocki	5 Radomsko- Kielecki	6 Dąbrowski	7 Lubelski	8 Lwowski	9 Krakowski	10 Poznańsko- Pomorski	11 Cieszyński	12 Górnośląski	13 Gdański	
Nieczynne 0	8	1	—	2	—	2	1	—	1	—	—	—	—	15
do 50	55	7	16	4	8	4	5	5	4	15	3	3	3	132
51— 100	26	2	4	2	3	3	—	1	—	3	5	—	1	50
101— 200	13	2	2	—	2	7	—	—	1	2	3	1	—	33
201— 300	5	1	—	—	1	2	—	—	—	1	2	—	—	12
301— 400	—	—	1	—	1	3	—	—	1	—	2	—	—	8
401— 500	—	—	2	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	2
501— 600	—	—	—	—	—	—	1	—	—	1	—	—	—	2
601— 700	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1
701— 800	1	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	2
801— 900	1	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	2
901—1000	1	—	—	—	1	1	—	—	1	—	—	—	—	5
1001—1500	1	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	1	1	4
1501—2000	—	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1
2001—2500	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	—	—	—	2
Powyżej 2500	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—
	113	13	24	8	18	24	7	6	9	23	15	6	5	271

OBROTY W TYSIĄCACH ZŁOTYCH W ROKU 1932, OSIĄGNIĘTE PRZEZ FABRYKI ZWIĄZKOWE ZE SPRZEDAŻY SWOICH WYROBÓW.

Tablica № 6.

GRUPY ZAWODOWE	O D D Z I A Ł Y													R A Z E M
	1 Warszawski	2 Pod- warszawski	3 Łódzko- Kaliski	4 Kujawsko- Płocki	5 Radomsko- Kielecki	6 Dąbrowski	7 Lubelski	8 Lwowski	9 Krakowski	10 Poznańsko- Pomorski	11 Cieszyński	12 Górnośląski	13 Gdański	
I. Maszynowa	102430	5478	7425	—	12533	3717	5489	751	23649	20030	5552	21393	11359	219806
II. Maszyn i narzędzi roln. .	—	545	—	1130	192	83	387	352	—	1644	—	—	—	4333
III. Elektrotechniczna	17151	—	289	—	—	—	—	—	5561	3550	—	—	—	26551
IV. Narzędzi i wyrobów prec.	5969	899	—	—	948	—	77	197	—	1187	—	326	206	9809
V. Odlewni	2140	85	318	—	4733	972	—	—	—	5342	1961	—	—	15551
VI. Wyrobów kotlarskich . .	488	—	50	—	—	5639	—	—	—	—	—	—	—	6177
VII. Urządzeń zdrowotnych .	3501	—	897	—	—	—	—	—	150	—	—	—	—	4548
VIII. Wyrobów żelaznych . .	11972	851	957	—	6285	29686	—	—	769	143	6491	—	662	57816
IX i X. Wyrobów metalowych .	39163	—	4463	—	14823	523	—	204	—	425	6306	—	293	66200
XI. Drutu i gwoździ	8069	—	—	556	279	10147	—	—	30	—	—	—	—	19081
R A Z E M . .	190883	7858	14399	1686	39793	50767	5953	1504	30159	32321	20310	21719	12520	429872

Tablica № 7.

№	O D D Z I A Ł Y	O b r ó t w tysiącach złotych	
		1931	1932
1	Warszawski	209 330	190 883
2	Dąbrowski	45 120	50 767
3	Radomsko-Kielecki	40 960	39 793
4	Poznańsko-Pomorski	53 710	32 321
5	Krakowski	38 160	30 159
6	Górnośląski	34 260	21 719
7	Cieszyński	24 420	20 310
8	Łódzko - Kaliski	21 050	14 399
9	Gdański	17 850	12 520
10	Podwarszawski	10 710	7 858
11	Lubelski	6 380	5 953
12	Kujawsko - Płocki	3 760	1 686
13	Lwowski	2 520	1 504
	Ogółem	508 230	429 872

Tablica № 8.

№	NAZWA GRUPY	O b r ó t w tysiącach złotych	
		1931	1932
1	Maszynowa	250 090	219 806
2	Wyrobów metalowych	86 570	66 200
3	Wyrobów żelaznych	51 100	57 816
4	Elektrotechniczna	32 190	26 551
5	Drutu i gwoździ	23 790	19 081
6	Odlewni	27 070	15 551
7	Narzędzi i wyrobów precyzyjn.	9 530	9 809
8	Wyrobów kotlarskich	9 910	6 177
9	Urządzeń zdrowotnych	7 070	4 548
10	Maszyn i narzędzi rolniczych	10 910	4 333
	Ogółem	508 230	429 872

Tablica № 9.

№	O D D Z I A Ł Y	Sredni obrót roczny w złotych na 1-go robotnika	
		1931	1932
1	Warszawski	12 796	14 620
2	Podwarszawski	10 570	9 010
3	Łódzko-Kaliski	10 070	8 700
4	Kujawsko-Płocki	13 920	6 570
5	Radomsko-Kielecki	5 270	5 220
6	Dąbrowski	9 130	6 890
7	Lubelski	8 340	6 250
8	Lwowski	7 280	6 280
9	Krakowski	9 010	10 640
10	Poznańsko-Pomorski	13 160	9 300
11	Cieszyński	10 200	11 240
12	Górnośląski	10 870	9 640
13	Gdański	14 250	—

Tablica № 9-a.

№	GRUPY ZAWODOWE	Sredni obrót roczny w złotych na 1-go robotnika	
		1931	1932
I	Maszynowa	11 540	10 870
II	Maszyn i narzędzi rolniczych	7 540	6 610
III	Elektrotechniczna	17 930	13 780
IV	Narzędzi i wyrobów precyzyjn.	8 580	8 590
V	Odlewni	7 630	7 220
VI	Wyrobów kotlarskich	11 760	13 150
VII	Urządzeń zdrowotnych	9 080	15 760
VIII	Wyrobów żelaznych	9 560	7 520
IX i X	Wyrobów metalowych	10 520	9 150
XI	Drutu i gwoździ	14 310	9 580

Tablica № 10. PRODUKCJA W TONNACH FABRYK ZWIĄZKOWYCH W ROKU 1932.

GRUPY ZAWODOWE	O D D Z I A Ł Y													RAZEM
	1 Warszawski	2 Pod- warszawski	3 Łódzko- Kaliski	4 Kujawsko- Płocki	5 Radomsko- Kielecki	6 Dąbrowski	7 Lubelski	8 Lwowski	9 Krakowski	10 Poznańsko- Pomorski	11 Cieszyński	12 Górnośląski	13 Gdański	
I. Maszynowa	31373	2493	6601	—	6653	4291	2914	234	9658	14518	2437	22504	2731	106407
II. Maszyn i narz. roln.	—	777	—	858	335	76	365	267	—	1177	—	—	—	3855
III. Elektrotechn.	1192	—	50	—	—	—	—	—	683	937	—	—	—	2862
IV. Narzędzi i wyr. precyz.	542	181	—	—	343	—	13	34	—	283	—	1289	36	2721
V. Odlewni	1489	53	633	—	6242	569	—	—	—	6699	3026	—	—	18711
VI. Wyrobów kotlarskich	146	—	30	—	—	1460	—	—	—	—	—	—	—	1636
VII. Urządzeń zdrowotnych	134	—	172	—	—	—	—	—	30	—	—	—	—	336
VIII. Wyrobów żelaznych	5444	658	388	—	1831	28828	—	—	489	82	3819	—	381	41920
IX — X. Wyrobów metalowych	10904	—	1640	—	4876	134	—	105	—	111	2102	—	96	19968
XI. Drutu i gwoździ	12070	—	—	952	484	10955	—	—	—	—	—	—	—	24461
RAZEM	63294	4162	9514	1810	20764	46313	3292	640	10860	23807	11384	23793	3244	222877

Tablica № 11.

№	ODDZIAŁY	Produkcja w tonnach	
		1931	1932
1	Warszawski	83 100	63 294
2	Dąbrowski	53 020	46 313
3	Poznańsko - Pomorski	27 040	23 807
4	Górnośląski	35 630	23 793
5	Radomsko - Kielecki	29 950	20 764
6	Cieszyński	18 870	11 384
7	Krakowski	10 150	10 860
8	Łódzko-Kaliski	13 660	9 514
9	Podwarszawski	4 680	4 162
10	Lubelski	2 990	3 292
11	Gdański	7 440	3 244
12	Kujawsko-Płocki	1 320	1 810
13	Lwowski	1 310	640
Ogółem P. Z. P. M.		289 160	222 877

Tablica № 12.

№	NAZWA GRUPY	Produkcja w tonnach	
		1931	1932
1	Maszynowa	135 450	106 407
2	Wyrobow żelaznych	50 180	41 920
3	Drutu i gwoździ	25 410	24 461
4	Wyrobow metalowych	27 590	19 968
5	Odlewni	31 780	18 711
6	Maszyn i narzędzi rolniczych	7 250	3 855
7	Elektrotechniczna	5 980	2 862
8	Narzędzi i wyrobów precyzyjn.	1 640	2 721
9	Wyrobow kotlarskich	3 650	1 636
10	Urządzeń zdrowotnych	230	336
Ogółem P. Z. P. M.		289 160	222 877

Tablica № 13.

№	ODDZIAŁY	Średnia produkcja roczna w kilogramach na 1-go robotnika	
		1931	1932
1	Warszawski	6 780	6 910
2	Podwarszawski	5 010	5 810
3	Łódzko-Kaliski	6 360	5 170
4	Kujawsko-Płocki	6 300	4 990
5	Radomsko-Kielecki	3 950	6 100
6	Dąbrowski	7 710	4 820
7	Lubelski	4 230	5 900
8	Lwowski	2 560	1 310
9	Krakowski	10 800	6 690
10	Poznańsko-Pomorski	5 670	5 370
11	Cieszyński	9 030	7 970
12	Górnośląski	7 530	10 140
13	Gdański	5 150	2 610

Tablica № 13-a.

№	GRUPY ZAWODOWE	Średnia produkcja roczna w kilogramach na 1-go robotnika	
		1931	1932
I	Maszynowa	6 200	5 770
II	Maszyn i narzędzi rolniczych	5 380	6 670
III	Elektrotechniczna	3 600	2 010
IV	Narzędzi i wyrobów precyzyjn.	1 670	1 500
V	Odlewni	10 320	8 810
VI	Wyrobow kotlarskich	4 880	3 650
VII	Urządzeń zdrowotnych	410	1 520
VIII	Wyrobow żelaznych	6 300	4 330
IX i X	Wyrobow metalowych	4 060	3 010
XI	Drutu i gwoździ	15 570	16 410

Tablica № 14.

BEZROBOCIE Z POWODU BRAKU ZAMÓWIENÍ.

ODDZIAŁY	A) Ilość zakładów, które odpowiedziały na ankietę	B) Średnia liczba robotników w tych zakładach	C) Suma straconych dni roboczych	D) Średnia ilość dniów straconych na 1 robotnika	E) Stosunek procentowy dni straconych do 290 dni roboczych w roku
1. Warszawski	77	10718	195896	18,3	6,3
2. Podwarszawski	7	582	18364	31,5	10,9
3. Łódzko-Kaliski	21	1646	49288	29,9	10,3
4. Kujawsko-Płocki	3	137	15517	113,3	39,1
5. Radomsko-Kielecki	14	3022	160381	53,1	18,3
6. Dąbrowski	20	6512	83628	12,8	4,4
7. Lubelski	4	62	3173	51,2	17,7
8. Lwowski	4	207	1200	5,8	2,0
9. Krakowski	6	1892	38360	20,3	7,0
10. Poznańsko-Pomorski	18	3299	53931	16,3	5,6
11. Cieszyński	12	1935	125643	64,9	22,4
12. Górnośląski	4	2224	1104	0,5	0,2
13. Gdański	1	1045	—	—	—
Ogółem	191	33281	746485	22,4	7,7

WYSOKOŚĆ PODATKU PRZEMYSŁOWEGO OD OBROTU W ROKU 1932 W TYSIĄCACH ZŁOTYCH.
Tablica № 15.

GRUPY ZAWODOWE	O D D Z I A Ł Y													RAZEM
	1 Warszawski	2 Pod- warszawski	3 Łódzko- Kaliski	4 Kujawsko- Płocki	5 Radomsko- Kielecki	6 Dąbrowski	7 Lubelski	8 Lwowski	9 Krakowski	10 Poznańsko- Pomorski	11 Cieszyński	12 Górnośląski	13 Gdański	
I. Maszynowa	2708	128	158	—	414	102	216	20	587	441	72	361	—	5207
II. Maszyn i narz. roln. . . .	—	15	—	15	5	2	10	4	—	31	—	—	—	82
III. Elektrotechn.	389	—	15	—	—	—	—	—	141	101	—	—	—	646
IV. Narzędzi i wyr. precyz. . .	134	13	—	—	33	—	2	5	—	38	—	13	—	238
V. Odlewni	50	1	7	—	107	69	—	—	—	110	59	—	—	403
VI. Wyrobów kotlarskich . . .	12	—	1	—	—	139	—	—	—	—	—	—	—	152
VII. Urzędzeń zdrowotnych . .	59	—	18	—	—	—	—	—	5	—	—	—	—	82
VIII. Wyrobów żelaznych . . .	223	20	27	—	144	617	—	—	11	3	140	—	—	1185
IX — X. Wyrobów metalowych . .	910	—	97	—	437	9	—	6	—	12	143	—	—	1614
XI. Drutu i gwoździ	262	—	—	34	7	231	—	—	1	—	—	—	—	535
RAZEM	4747	177	323	49	1147	1169	228	35	745	736	414	374	—	10144

SKŁADKI DO KASY CHORYCH ZA ROBOTNIKÓW, WPLĄCONE PRZEZ FABRYKI ZWIĄZKOWE
W ROKU 1932 (W TYSIĄCACH ZŁOTYCH)*).

Tablica № 16.

GRUPY ZAWODOWE	O D D Z I A Ł Y													RAZEM
	1 Warszawski	2 Pod- warszawski	3 Łódzko- Kaliski	4 Kujawsko- Płocki	5 Radomsko- Kielecki	6 Dąbrowski	7 Lubelski	8 Lwowski	9 Krakowski	10 Poznańsko- Pomorski	11 Cieszyński	12 Górnośląski	13 Gdański	
I. Maszynowa	1364	19	100	—	250	114	75	15	127	367	95	364	350	3240
II. Maszyn i narz. roln. . . .	—	8	—	14	4	2	7	16	—	14	—	—	—	65
III. Elektrotechniczna	115	—	4	—	—	—	—	—	38	30	—	—	—	187
IV. Narzędzi i wyr. precyz. . . .	70	15	—	—	53	—	1	2	—	14	—	1	2	158
V. Odlewni	33	2	5	—	79	43	—	—	—	28	19	—	—	209
VI. Wyrobów kotlarskich	5	—	1	—	—	51	—	—	—	—	—	—	—	57
VII. Urzędzeń zdrowotnych . . .	35	—	9	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	46
VIII. Wyrobów żelaznych	156	16	11	—	27	431	—	—	17	2	89	—	8	757
IX — X. Wyrobów metalowych . .	498	—	62	—	315	10	—	3	—	7	54	—	3	952
XI. Drutu i gwoździ	79	—	—	5	5	90	—	—	1	—	—	—	—	180
RAZEM	2355	60	192	19	733	741	83	36	185	462	257	365	363	5851

*) Liczby oznaczają obie części wpłat od przedsiębiorstw i robotników — razem.

PAŃSTWOWE ZAKŁADY INŻYNIERJI

Biblioteka P. M. „Urząd”

W roku sprawozdawczym ilość strajków w fabrykach metalowych była znacznie niższa niż lat ubiegłych, ale wyższa niż w roku poprzednim. Czas trwania strajków wyniósł ogółem w 10 zakładach 117 dni, przyczem suma straconych dni roboczych wyniosła 24 601, podczas gdy w roku 1929 — 167 623 dni roboczych, w r. 1930 — 48 558, a w roku 1931 — 6 049.

Tablica Nr. 14 wykazuje stratę dniówek robo-

czych w ciągu 1932 r. z powodu braku zamówień. Strata ta wyniosła 746 485 dni roboczych.

Tablica Nr. 15 podaje wysokość podatku przemysłowego od obrotu, zapłaconego przez fabryki zrzeszone w oddziałach i grupach P. Z. P. M. w r. 1932. Ogólna suma tego podatku wyniosła w roku sprawozdawczym 10 144 000 zł., co w stosunku do 12 018 000, wpłaconych przez fabryki związkowe w

roku poprzednim, wykazuje spadek o 15,6%, podczas gdy w roku 1931 w stosunku do roku 1930 spadek ten wyniósł 36,8%.

Wydajność podatkową poszczególnych oddziałów i grup Związku w roku sprawozdawczym w porównaniu z latami 1929, 1930 i 1931 podają następujące dwa zestawienia, ułożone w kolejnej wysokości sum wpłaconych.

Oddziały	Suma podatku w tys. złotych			
	r. 1929	r. 1930	r. 1931	r. 1932
1. Warszawski	7 814	6 828	5 256	4 747
2. Dąbrowski	2 617	1 752	1 022	1 169
3. Radomsko-Kielecki	2 341	2 811	1 472	1 147
4. Krakowski	1 371	1 253	982	745
5. Poznańsko-Pomorski	2 792	2 203	1 199	736
6. Cieszyński	1 185	971	587	414
7. Górnośląski	1 070	917	434	374
8. Łódzko-Kaliski	952	624	478	323
9. Lubelski	443	680	189	228
10. Podwarszawski	416	415	266	177
11. Kujawsko-Płocki	442	361	61	49
12. Lwowski	242	216	72	35

Suma podatku w tys. złotych
r. 1929 r. 1930 r. 1931 r. 1932

Grupy	r. 1929	r. 1930	r. 1931	r. 1932
1. Maszynowa	11 309	8 447	5 877	5 207
2. Wyrobów metalowych	3 300	2 668	2 143	1 614
3. Wyrobów żelaznych	2 582	1 790	1 124	1 185
4. Elektrotechniczna	1 096	1 353	926	646
5. Drutu i gwoździ	762	606	508	535
6. Odlewni	1 302	2 173	579	403
7. Waż i wyr. precyz.	256	240	268	238
8. Wyrobów kotlarskich	520	457	188	152
9. Urządzeń zdrowotnych	339	237	191	82
10. Maszyn i narz. roln.	1 224	1 070	211	82

Wszystkie oddziały i grupy z wyjątkiem oddziałów Dąbrowskiego i Lubelskiego oraz grupy wyrobów żelaznych oraz drutu i gwoździ wykazały znaczny spadek.

Tablica Nr. 16 podaje sumy, wpłacone przez fabryki związkowe w r. 1932 do Kas Chorych tylko za robotników (bez pracowników) i obejmuje obie części wpłat, t. j. zarówno sumy przypadające razem od pracodawców, jak sumy przypadające od robotników. Sumy te wyniosły razem 5 851 000 złotych.

SKŁADKI NA FUNDUSZ BEZROBOCIA, WPŁACONE PRZEZ FABRYKI ZWIĄZKOWE W ROKU 1932 (W TYSIĄCACH ZŁOTYCH)*).

Tablica № 17.

GRUPY ZAWODOWE	O D D Z I A Ł Y													RAZEM
	1 Warszawski	2 Pod- warszawski	3 Łódzko- Kaliski	4 Kujawsko- Płocki	5 Radomsko- Kielecki	6 Dąbrowski	7 Lubelski	8 Lwowski	9 Krakowski	10 Poznańsko- Pomorski	11 Cieszyński	12 Górnośląski	13 Gdański	
I. Maszynowa	326	5	23	—	60	31	25	4	34	84	29	74	—	695
II. Maszyn i narz. roln.	—	1	—	2	1	—	1	1	—	4	—	—	—	10
III. Elektrotechniczna	35	—	2	—	—	—	—	—	9	8	—	—	—	54
IV. Narzędzi i wyr. precyz.	18	3	—	—	11	—	—	1	—	4	—	—	—	37
V. Odlewni	10	—	1	—	18	10	—	—	—	4	4	—	—	47
VI. Wyrobów kotlarskich	1	—	—	—	—	11	—	—	—	—	—	—	—	12
VII. Urządzeń zdrowotnych	10	—	3	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	14
VIII. Wyrobów żelaznych	46	4	3	—	4	104	—	—	3	1	23	—	—	188
IX—X. Wyrobów metalowych	121	—	18	—	80	2	—	1	—	2	14	—	—	238
XI. Drutu i gwoździ	21	—	—	1	1	22	—	—	—	—	—	—	—	45
RAZEM	588	13	50	3	175	180	26	7	47	107	70	74	—	1340

* Liczby oznaczają obie części wpłat — od przedsiębiorstw i robotników — razem.

Tablica Nr. 17 podaje sumy wpłat na Fundusz Bezrobocia za robotników; wyniosły one ogółem podług danych ankiety dorocznej Związku 1 340 000 złotych.

Składki na ubezpieczenie od nieszczęśliwych wypadków, wpłacone przez fabryki związkowe w roku 1932, wyniosły ogółem 1 649 000 złotych, jak wskazuje tablica Nr. 18. Wreszcie składki na ubezpieczenie

emerytalne pracowników podług liczb w tablicy Nr 19 wyniosły za ten sam okres 2 754 000 złotych.

W sumie ubezpieczenia społeczne (bez wydatków na Kasy Chorych za pracowników umysłowych) kosztowały fabryki związkowe w roku sprawozdawczym 11 594 000 zł, czyli więcej, aniżeli całość podatku przemysłowego od obrotu, którego suma w r. 1932 wynosiła 10 144 000 złotych. W 1931 r. te sa-

me ubezpieczenia społeczne kosztowały fabryki 15 332 000 zł, a podatek przemysłowy od obrotu był wpłacony w wysokości 12 018 000 złotych.

Z tego wynika, że wzrost bezrobocia w fabry-

kach przemysłu metalowego powoduje większy spadek podatku przemysłowego od obrotu, a co za tem idzie i innych podatków, aniżeli spadek kosztów ubezpieczeń społecznych.

SKŁADKI NA UBEZPIECZENIE OD NIESZCZĘŚLIWYCH WYPADKÓW, WPLĄCONE PRZEZ FABRYKI ZWIĄZKOWE W ROKU 1932 (W TYSIĄCACH ZŁOTYCH).

Tablica № 18.

GRUPY ZAWODOWE	O D D Z I A Ł Y													RAZEM
	1 Warszawski	2 Pod- warszawski	3 Łódzko- Kaliski	4 Kujawsko- Płocki	5 Radomsko- Kielecki	6 Dąbrowski	7 Lubelski	8 Lwowski	9 Krakowski	10 Poznańsko- Pomorski	11 Cieszyński	12 Górnośląski	13 Gdański	
I. Maszynowa	349	14	32	—	40	23	30	4	70	150	20	180	136	1048
II. Maszyn i narz. roln. . .	—	2	—	6	1	—	2	—	—	7	—	—	—	18
III. Elektrotechniczna . . .	36	—	1	—	—	—	—	—	4	16	—	—	—	57
IV. Narzędzi i wyr. precyz.	8	—	—	—	30	—	—	—	—	2	—	—	—	40
V. Odlewni	7	—	1	—	16	12	—	—	—	47	3	—	—	86
VI. Wyrobów kotlarskich . .	1	—	—	—	—	32	—	—	—	—	—	—	—	33
VII. Urządzeń zdrowotnych .	15	—	2	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	17
VIII. Wyrobów żelaznych . .	46	3	2	—	9	92	—	—	2	—	20	—	1	175
IX—X. Wyrobów metalowych .	75	—	12	—	50	3	—	1	—	2	7	—	1	151
XI. Drutu i gwoździ	11	—	—	—	1	12	—	—	—	—	—	—	—	24
RAZEM . . .	548	19	50	6	147	174	32	5	76	224	50	180	138	1649

SKŁADKI NA UBEZPIECZENIE EMERYTALNE PRACOWNIKÓW, WPLĄCONE PRZEZ FABRYKI ZWIĄZKOWE W ROKU 1932 (W TYSIĄCACH ZŁOTYCH).

Tablica № 19.

GRUPY ZAWODOWE	O D D Z I A Ł Y													RAZEM
	1 Warszawski	2 Pod- warszawski	3 Łódzko- Kaliski	4 Kujawsko- Płocki	5 Radomsko- Kielecki	6 Dąbrowski	7 Lubelski	8 Lwowski	9 Krakowski	10 Poznańsko- Pomorski	11 Cieszyński	12 Górnośląski	13 Gdański	
I. Maszynowa	670	7	61	—	90	36	40	7	121	170	52	132	—	1386
II. Maszyn i narz. roln. . .	—	6	—	10	1	—	10	—	—	22	—	—	—	49
III. Elektrotechniczna . . .	154	—	3	—	—	—	—	—	24	29	—	—	—	210
IV. Narzędzi i wyr. precyz.	40	4	—	—	60	—	—	1	—	6	—	—	—	111
V. Odlewni	18	1	2	—	48	27	—	—	—	32	17	—	—	145
VI. Wyrobów kotlarskich . .	3	—	—	—	—	60	—	—	—	—	—	—	—	63
VII. Urządzeń zdrowotnych .	35	—	5	—	—	—	—	—	1	—	—	—	—	41
VIII. Wyrobów żelaznych . .	58	5	7	—	31	172	—	—	6	1	64	—	—	344
IX—X. Wyrobów metalowych .	210	—	13	—	100	3	—	2	—	2	26	—	—	356
XI. Drutu i gwoździ	18	—	—	8	1	21	—	—	1	—	—	—	—	49
RAZEM . . .	1206	23	91	18	331	319	50	10	153	262	159	132	—	2754

II.

WALNE ZGROMADZENIA CZŁONKÓW P. Z. P. M. WYBORY
WŁADZ ZWIĄZKU. POSIEDZENIA RADY.

W roku 1932 odbyły się dwa Walne Zgromadzenia członków Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych. Pierwsze, będące dorocznym Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniem, odbyło się w dn. 7 czerwca w Warszawie w lokalu Związku. Na Zgromadzeniu tem, któremu przewodniczył dyrektor S. A. „Polskie Zakłady Skody” p. Tadeusz Heyne, wysłuchano sprawozdania Rady z działalności Związku w r. 1931 oraz zatwierdzono bilans na d. 31 grudnia 1931 r. i dokonano wyborów uzupełniających w myśl artykułu 29 Statutu. Drugie Walne Zgromadzenie, które było Zgromadzeniem Nadzwyczajnym, odbyło się również w Warszawie w tymże lokalu w dn. 19 grudnia pod przewodnictwem p. Michała Zakrzewskiego, dyrektora Zakładów „Norblin, Bracia Buch i T. Werner”, i było poświęcone rozpatrzeniu przedstawionego przez Radę planu działania Związku na rok następny 1933 oraz zatwierdzeniu budżetu Związku na r. 1933. Budżet został znacznie zmniejszony, co było nieuniknione wobec dalszego zmniejszania się ilości robotników w fabrykach związkowych, przy utrzymaniu zasady niepodwyższania składek członkowskich w dobie kryzysu. Na temże Zgromadzeniu uchwalono punkty regulaminu, dotyczące wyboru władz Związku, zawieszania w prawach członków fabryk, które są w upadłości, utraty mandatów przez reprezentantów takich fabryk, oraz sposobu wpłacania składek.

Po uzupełniających wyborach członków Rady w dniu 7 czerwca 1932 r. na miejsce członków ustępujących po 3-letniej kadencji (art. 4 Statutu Związku) Rada P. Z. P. M. na rok 1932/33 składa się z następujących członków, których nazwiska są uszeregowane wg. lat wyboru z podaniem przy każdym z nich siedziby zakładów przemysłowych, reprezentowanych przez każdego członka.

Z wyborów 1930 roku.

1. Ambrożewicz Kazimierz — Warszawa;
2. Banachiewicz Ignacy — Zawiercie;
3. Darowski Ludwik — Sosnowiec;
4. Djament Jakób — Radom;
5. Fachinetti Waclaw — Poznań;
6. Landsberg Emil — Warszawa;
7. Mirowski Józef — Sosnowiec;
8. Okolski Stanisław Jan — Warszawa;
9. Ortwein Edward — Włochy p/Warszawą;
10. Rogowski Maciej — Sosnowiec;
11. Włodek Gustaw — Warszawa;
12. vacat.

Z wyborów 1931 r.

13. Czarliński Janusz — Grudziądz, Bydgoszcz i Chełmno;
14. Dunin-Slepsć Antoni — Gdańsk;
15. Hafner Ludwik — Lublin;
16. Meyerhold Tadeusz — Sosnowiec;
17. Myciński Lucjan — Zgoda, G. Śl.;
18. Przanowski Stefan — Warszawa i Głowno;
19. de Rosset Aleksander — Warszawa, Dąbrowa i Radomsko († 7.VII 1933);

20. Skibiński Leon — Białogon;
21. Weinschenck Teodor — Bielsko;
22. Weliński Julian — Warszawa;
23. Voellnagel Emil — Warszawa;
24. Zalewski Andrzej — Ostrowiec.

Z wyborów 1932 r.

25. Bartellmus Alfred — Bielsko;
26. Buzek Jerzy — Węsierska Górka;
27. Heyne Tadeusz — Warszawa—Okęcie;
28. Jeziorański Jan — Warszawa;
29. Klarner Czesław — Starachowice;
30. vacat;
31. Milker Juliusz — Łódź;
32. Otto Witold — Olkusz;
33. Samulski Seweryn — Poznań;
34. Słaboszewicz Antoni — Sosnowiec;
35. Wellisz Leopold — Chrzanów i Sosnowiec;
36. Woszczyński Waclaw — Warszawa.

Z kooptacji.

37. Komorowski Jerzy — Warszawa;
38. Rytel Zygmunt — Warszawa;
39. Czajkowski Waclaw — Warszawa;
40. Kwieciński Otmar — Suchedniów;
41. Drzewiecki Piotr — Warszawa;
42. Dyduch Ludwik — Kraków.

W skład komisji rewizyjnej weszli wybrani ponownie pp. Tadeusz Blauth, Maksymilian Jankowski, Tadeusz Rabacki, Zygmunt Ślósarski i Stanisław Wierzbicki († 1932 r.).

Rada P. Z. P. M. odbyła w ciągu 1932 roku 5 posiedzeń zwyczajnych w sprawach bieżących, połączonych ze sprawozdaniami członków Rady o stanie zrzeszonego przemysłu metalowego w poszczególnych jego działach i okręgach; posiedzenia odbyły się w terminach: 21 marca, 6 czerwca, 12 września, 21 listopada i 19 grudnia z udziałem przeciętnie 18 osób. Na marcowym posiedzeniu upoważniono Zarząd do podpisania statutu nowej naczelnej organizacji przemysłu p. n. „Centralny Związek Przemysłu Polskiego”, zgłaszając tą drogą przystąpienie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych do tej organizacji, która powstała w miejsce dawnego Centralnego Związku Polskiego Przemysłu, Górnictwa, Handlu i Finansów. Na wrześniowym posiedzeniu rozpatrzono organizację Grupy V nowego Centralnego Związku, obejmującej przemysł metalowy, dokonano kooptacji 6 członków Rady, wybrano 5 członków Zarządu na miejsce wylosowanych, poczem wybrano Prezydium Rady w składzie dotychczasowym.

Na skutek powyższych wyborów władze P.Z.P.M. na rok 1932/33 ukonstytuowały się następująco: Prezes Rady i Zarządu p. inż. Jan Jeziorański; Wiceprezesi — pp. inż. Janusz Czarliński, inż. Stanisław Jan Okolski i inż. Jerzy Buzek; członkowie: pp. Kazimierz Ambrożewicz, Stefan Przanowski, inż. Antoni Dunin, Seweryn Samulski, Leopold Wellisz i inż. Gustaw Włodek.

W ciągu roku 1932 Rada przyjęła w poczet członków Związku 11 fabryk; zostało wykreślonych z listy członków Związku na skutek uchwały Walnego Zgromadzenia 14 fabryk na własne żądanie i 33 za niepłacenie składek członkowskich. W ten sposób ilość

członków P. Z. P. M., która z początkiem roku 1932 wynosiła 307 fabryk, w końcu tego roku spadła do 271. Z tej liczby 19 fabryk, zalegających z opłatą składek lub będących w stanie upadłości, decyzją Walnego Zgromadzenia z dn. 19 grudnia 1932 r. zostało zawieszonych w prawach członków do następnego Walnego Zgromadzenia.

W roku sprawozdawczym przemysł metalowy poniósł dotkliwą stratę z powodu śmierci w dn. 16 sierpnia 1932 r. ś. p. Stanisława ks. Lubomirskiego, który był pierwszym prezesem Rady Związku, a który w grudniu 1931 r., w dowód uznania zasług położonych na polu przemysłu metalowego, był obrany honorowym członkiem Rady P. Z. P. M. Na wrześniowym posiedzeniu Rady odbyło się uroczyste uczczenie pamięci i zasług ś. p. Zmarłego. Przebieg uroczystości został ogłoszony następnie w Nr. 38 tygodnika „Przemysł Metalowy”.

III.

DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZKU.

Sprawy organizacyjne.

W roku 1932 odbyły się pierwsze posiedzenia Grupy V-ej Centralnego Związku Przemysłu Polskiego, obejmującej — jak wiadomo — przemysł metalowy. Dokonano na nich wyborów: prezydium Grupy, kandydatów na członków Rady Centralnego Związku oraz delegata Grupy do Zarządu Centralnego Związku.

W roku sprawozdawczym odbyło się 6 posiedzeń Grupy I — współpracy w dziedzinie racjonalizacji produkcji — założonej jeszcze w roku poprzednim, w związku z postanowieniem podtrzymania wspólnymi siłami przemysłu w dobie kryzysu. Pierwszym zadaniem tej Grupy miało być opracowanie organizacji magazynów fabrycznych. Na posiedzeniach odczytano między innymi referaty: „O organizacji magazynów” i „O organizacji obliczania kosztów własnych” oraz wiedziono magazyny kilku najpoważniejszych fabryk.

Komisja Kartelowa P. Z. P. M. odbyła 5 posiedzeń, z których jedno z udziałem przedstawicieli dziewięciu syndykatów przemysłu metalowego. Poza tem w Centralnym Związku odbyło się posiedzenie Rady Kartelowej, na którym wyłoniono Komitet Wykonawczy; w skład tego Komitetu wszedł delegat Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych.

W lutym rozpoczął swą działalność Syndykat Radjatorów (Sor), wznowiony z inicjatywy Komisji Kartelowej.

Do syndykatów i centralnych biur sprzedaży poszczególnych branż przemysłu metalowego rozesłano ankietę celem zebrania informacji o działalności tych organizacji.

W listopadzie odbyło się pierwsze posiedzenie Rady Centralnego Związku Przemysłu Polskiego z udziałem przedstawiciela Związku, na którym przedstawiono program gospodarczy.

Poza tem w roku sprawozdawczym mamy do zanotowania powstanie jeszcze jednego syndykatu, a mianowicie Syndykatu Polskich Odlewni Stali, zrzeszającego 13 fabryk odlewów stalowych na okres 3-letni.

W dalszym ciągu na terenie Związku odbył się szereg posiedzeń grup: fabryk pilników — w sprawie normalizacji stali pilnikowej i utworzenia syndykatu

fabryk pilników; fabryk opakowań blaszanych; fabryk szprych i obręczy do rowerów — posiedzenie porozumiewawcze przedstawicieli tych fabryk. Odbyło się zebranie walne członków Grupy Fabryk Maszyn i Narzędzi Rolniczych.

Do Ministerstwa Przemysłu i Handlu przesłano informacje o produkcji pilników w krajowych fabrykach oraz zorganizowano w Ministerstwie wspólną konferencję producentów pilników z przedstawicielami Hut Żelaznych w sprawie ustalenia wysokości zapotrzebowania na stal pilnikową, której mogą dostarczać huty krajowe.

Odbyło się również zebranie fabryk obrabiarek do metali i drzewa celem omówienia sytuacji w tym dziale oraz stanowiska fabryk w sprawie zorganizowania ściślejszego porozumienia, poczem odbyło konferencję w Ministerstwie Przemysłu i Handlu. Odbyło się posiedzenie przedstawicieli odlewni żeliwa w sprawie podwyższonej stawki celnej na złom żeliwny. Przedstawiciele fabryk eksportujących wyroby metalowe odbyli posiedzenie celem opracowania postulatów odnośnie cen i warunków zakupu żelaza i półfabrykatów hutniczych, niezbędnych do wytwarzania wyrobów na eksport, poczem odbyła się konferencja z przedstawicielami Związku Hut Żelaznych i Syndykatu Hut Żelaznych. Na wspólnej konferencji wyżej wymienionych zrzeszeń, która odbyła się następnie w Ministerstwie Przemysłu i Handlu, została złożona deklaracja Syndykatu i Związku Hut, akceptująca postulaty przemysłu metalowego przetwórczego w sprawie cen i warunków przy zakupie żelaza na eksport pośredni.

Na posiedzeniu przedstawicieli fabryk wyrabiających maszyny, armatury i materiały, niezbędne dla potrzeb przemysłu górniczego i hutniczego, rozpatrzono listę wyrobów, które mogą być nabywane w krajowych fabrykach, poczem odbyła się konferencja w Izbie Przemysłowo-Handlowej w Katowicach.

Ze strony Związku Gospodarczego Przemysłu Przetwórczego woj. Śląskiego otrzymano propozycję współpracy, na co odpowiedziano, że współpraca mogłaby być osiągnięta przez utworzenie Oddziału Górnośląskiego naszego Związku, który to Oddział byłby jednocześnie sekcją metalową Związku Gosp. P. P.

Sprawy zawodowe.

W obronie interesów zawodowych przemysłu metalowego Polski Związek Przemysłowców Metalowych występował do Władz Państwowych bezpośrednio lub za pośrednictwem instytucji samorządu gospodarczego w następujących sprawach:

Do Ministerstwa Przemysłu i Handlu.

W sprawie ograniczenia przywozu gazomierzy i ich części oraz w sprawie wywarcia wpływu na przedsiębiorstwa komunalne, ażeby zaopatrywały się w gazomierze i wodomierze, wytwarzane w fabrykach krajowych;

Na żądanie Ministerstwa zbadano sprawę dostawy lin wydobywalnych przez fabrykę niestowarzyszoną i złożono wyjaśnienia uzasadniające konieczność nabywania przez kopalnie lin stalowych z fabryk odpowiedzialnych.

Przesłano Ministerstwu wykaz wyrobów metalowych, których znaczny przywóz z zagranicy wpływa na niepomysłny stan zatrudnienia fabryk krajowych.

Przesłano spis surowych materiałów, niezbędnych dla przemysłu metalowego.

Przesłano informacje, zebrane przez Związek o nieznacznym wpływie 10% -wej obniżki cen żelaza na ceny wyrobów przemysłu metalowego.

Opracowano i złożono Ministerstwu notatkę o urządzeniach chłodniczych, budowanych w kraju.

Zakomunikowano spis fabryk krajowych, wyrabiających narzędzia do obróbki.

Poparto podanie fabryk budujących urządzenia pralnic wełny w sprawie zamówień rządowych.

Przesłano opinię Związku w sprawie wyrabiania w krajowej fabryce ostrzy do wiertarek górniczych.

Przesłano opinię negatywną o dostawie szwedzkich lokomotyw elektrycznych i przewodników dla elektryfikacji węzła warszawskiego Kolei Państwowych.

Przesłano sprostowanie opinii Poznańskiej Izby Przemysłowo-Handlowej, że jakoby w kraju nie jest wyrabiany drut stalowy o wytrzymałości powyżej 180 kg/mm.

Wysłano umotywowaną opinię przeciw wydaniu ustawy, wkładającej na wytwórców maszyn i aparatów obowiązek zaopatrywania tych wyrobów w potrzebne środki ochronne. Taką opinię wysłano do Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie.

Do Wydziału Wojskowego przy Ministerstwie Przemysłu i Handlu wysłano prośbę o pobarcie wytwórni szychu przez nabywanie go do ozdób umundurowania wojsk.

Do Zbrojowni w Warszawie przesłano informacje o produkcji rur falistych w Polsce.

Do Ministerstwa Spraw Zagranicznych.

Przesłano memoriał zawierający dane o produkcji wyrobów z miedzi i jej stopów na terenie Polski oraz o przywozie surowca, półfabrykatów i gotowych wyrobów.

Do Ministerstwa Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego.

Przesłano reklamację z powodu niezdrowej konkurencji warsztatów Szkoły Rzemieślniczo-Budowlanej w Brześciu nad Bugiem, która otrzymała dostawę urządzenia mechanicznego rzeźni miejskiej.

Nowe działy produkcji.

W roku sprawozdawczym niektóre fabryki związkowe wprowadziły nowe działy produkcji lub rozszerzyły swój program wytwórczy, rozpoczynając wyrob nowych artykułów.

Zakłady Lilpop, Rau i Loewenstein w Warszawie rozpoczęły wyrób imadeł stalowych i wyżymaczek.

Stocznia Gdańska rozpoczęła wyrób łuszczarek do ziarn słończnikowych i całkowitych urządzeń do linkierni.

Fabryka Maszyn Bracia Ałapin w Warszawie zapoczątkowała budowę pras do ołowienia kabli elektrycznych oraz wykonała wytłaczarkę (szpricmaszynę) do wyrobu węży gumowych, służącą jednocześnie i do gumowania przewodników elektrycznych.

Suchedniowska Fabryka Odlewów i Huta Ludwików S. A. rozpoczęła produkcję patentowanych kuchenek na gaz benzynowy „Domogaz”, opalanych zwykłą benzyną samochodową.

Fabryka kutolanych wyrobów „Ferrum”, Wilczek i S-ka, Inż. w Zawierciu rozpoczęła wyrób kutolanych łączników do rur gazowych.

Fabryka Tubek Metalowych „Staniola”, S. A. w Warszawie rozpoczęła wyrób oprawek metalowych do żarówek (lampek elektrycznych).

Fabryka wyrobów metalowych „Pelikan”, S. A. w Warszawie rozpoczęła produkcję termosów i kuchenek spirytusowych.

Zakłady Przemysłowe Wład. Paschalski w Warszawie rozpoczęły wyrób krosien tkackich do wyrobu taśm bez końca i bez szwu.

Fabryka Alfred Krzykowski w Warszawie rozpoczęła wyrób wag uchylnych, sprowadzanych dotychczas z zagranicy.

Sprawy robotnicze.

W roku sprawozdawczym wzajemny stosunek pracodawców i robotników nie wykazywał żadnych zmian i nie dawał powodu do wystąpień z którejkolwiek strony.

W grudniu roku sprawozdawczego odbyło się posiedzenie Zarządu Oddziału Warszawskiego P. Z. P. M., na którym ustalono, że umowa zbiorowa w Oddziale Warszawskim, zawarta dn. 18. X. 1928 r., wygasła, o czym powiadomiono fabryki stowarzyszone.

Sprawy celne.

Rok 1932 rozpoczął się pod znakiem zakazów przywozu, ogłoszonych jako Rozporządzenie Rady Ministrów w grudniu 1931 r. (Dz. Ust. 111/31 poz. 865). Rozporządzenie to, aczkolwiek nie uwzględniło wszystkich dezyderatów przemysłu metalowego przetwórczego, przyczyniło się przynajmniej w pierwszym kwartale do opanowania nadmiernego importu. Przydzielenie następnie wszystkim państwom traktatowym poważnych kontyngentów przywozowych i zawarcie w marcu umowy kontyngentowej z Rzeszą Niemiecką zupełnie przekreśliło znaczenie ustanowionych zakazów dla podtrzymania produkcji krajowej.

Pod tym względem miało daleko donioślejsze znaczenie rozporządzenie ministerjalne z dnia 31 grudnia 1931 r. (Dz. Ust. 2/32 poz. 12), wprowadzające nowe opłaty manipulacyjne, co wywarło niewątpliwie dodatni skutek szczególnie w nowych działach produkcji, niezajdujących w obowiązującej taryfie dostatecznej ochrony celnej.

W roku sprawozdawczym prace nad nową taryfą celną weszły w stadium ostateczne. Po uzgodnieniu opinii sfer gospodarczych przez Związek Izby Przemysłowo-Handlowej, Komisja Międzyministerjalna przystąpiła do ich rozpatrzenia, poświęcając tej pracy pierwsze półrocze r. z. Był to okres wyjątkowej pracy Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, gdyż w celu dokonania zmian w pierwotnym projekcie Komisja Międzyministerjalna żądała od Związku wyczerpujących materiałów i danych cyfrowych. Należy podkreślić życzliwe ustosunkowanie się Komisji do dezyderatów przemysłu metalowego przetwórczego, aczkolwiek w niektórych dziedzinach ochrony celnej tego przemysłu istniejące obecnie stosunki zostały pogorszone i stały się źródłem troski o utrzymanie pracy wytwórców.

W rezultacie prac Komisji Międzyministerjalnej ukazała się w dniu 10 października 1932 r. nowa ta-

ryfa celna (Dz. Ust. 85/32 poz. 732) z rocznym terminem wejścia w życie t. j. 11 października 1933 r.

Ogłoszenie nowej taryfy celnej wywołało konieczność zmiany traktatów i dostosowania ich do nowej taryfy. To też już w październiku rozpoczęły się rokowania o traktat handlowy z Austrią. Rokowania te były odmienne od dotychczasowych, gdyż podstawą negocjacji było zawarcie traktatu preferencyjnego, co odbiega od dotychczasowych zasad zawierania traktatów, opierających się na stosowaniu klauzuli „największego uprzywilejowania”. Ze względu na wygórowane żądania austriackie, idące zarówno w kierunku wysokości zniżek jak i wielkości kontyngentów, rokowania te przeciągnęły się jeszcze przez parę pierwszych miesięcy 1933 r. Należy dodać, że rozwinęty przemysł metalowy austriacki wystąpił z bardzo poważną listą żądań zniżek celnych, dotyczących artykułów wytwarzanych przez fabryki zrzeszone w P. Z. P. M.

Poza tem należy nadmienić, że system autonomicznych ulg celnych dla surowców, półfabrykatów i niewyrabianych w kraju maszyn obowiązywał w ciągu całego roku sprawozdawczego, przyczem w pierwszym półroczu podstawą udzielania ulg było rozporządzenie z 22.XII.1931 r. (Dz. Ust. 111/31 poz. 871) w drugim zaś rozporządzenie z 28.VI.1932 r. (Dz. Ust. 55/32 poz. 542).

W roku sprawozdawczym Polski Związek Przemysłowców Metalowych występował do władz państwowych w sprawach celnych z następującymi wnioskami.

I. Do Ministerstwa Przemysłu i Handlu oraz Ministerstwa Skarbu:

1) o nieudzielanie ulg celnych na maszyny do produkcji tubek staniolowych i korków perfumeryjnych; na maszyny młyńskie dla młyna, który się spalił; na walce drogowe; na maszyny służące do wyrobu zapinaczy błyskawicznych — wobec powstania dostatecznej liczby wytwórni, których produkcja pokrywa całkowicie zapotrzebowanie rynku krajowego; na krosna tkackie do wyrobu taśm bez końca i bez szwu — wobec rozpoczęcia w jednej z fabryk budowy takich krosien;

2) o doraźne podwyższenie stawek celnych na maszyny do szycia, na szpilki i wyroby z drutu, na lica druciane dla warsztatów tkackich, na wieczne pióra ze stalówkami metalowymi oraz na ołówki automatyczne — do wysokości stawek ustalonych w nowej taryfie celnej;

3) o nieudzielanie pozwoleń na przywóz blach paleniskowych do parowozów, silników spalinowych z Niemiec, oraz o skreślenie kontyngentu niemieckiego wobec stosowania przez Niemcy jawnego dumpingu. Prócz tego wystąpiono o wprowadzenie zakazu przywozu silników spalinowych typów budowanych w fabrykach krajowych;

4) o nieudzielanie pozwoleń na przywóz narpiastków krawieckich i szychu;

5) o niewydawanie pozwoleń na przywóz półfabrykatów miedzianych i ze stopów miedzi; w tej sprawie złożono memorjał;

6) o utrudnienie przywozu mosiężnych palników naftowych;

7) o zwiększenie obecnej ochrony celnej na maszyny do mięsa.

II. Do Ministerstwa Przemysłu i Handlu:

1) o powiększenie stawki zwrotu cła na części parowozów;

2) o wprowadzenie zwrotu cła przy eksporcie pomocniczych maszyn włókienniczych;

3) o nieprolongowanie czasowego rozporządzenia o bezcłowym wywozie zagranicę odpadków metali półszlachetnych;

4) o odpowiednią taryfikację mosiężnych zatrząsków do śniegowców;

5) o ograniczenie przywozu maszyn chłodniczych oraz nieudzielanie dla nich ulg celnych; wniosek ten złożono również w Komitecie Chłodnictwa;

6) w sprawie stawek celnych na druty stalowe;

7) w sprawie stawek celnych w nowej taryfie na niple do sprych rowerowych;

8) w sprawie konieczności podwyższenia stawki celnej na główki do maszyn do szycia.

III. Do Ministerstwa Skarbu:

1) o restytuowanie zwrotu cła od obrabiarek wywożonych zagranicę; w tej sprawie złożono memorjał;

2) o zmianę taryfikacji bajorków, wykonanych z drutów srebrzonych, oksydowanych i aluminiowych;

3) w sprawie taryfikacji śrub do rowerów;

4) w sprawie utrzymania w nowej taryfie celnej podziału drutów na żelazne i stalowe;

5) w sprawie taryfikacji drutu stalowego i badania próbek tego drutu;

6) w sprawie taryfikacji kształtowników z żelaza i stali o skomplikowanych profilach.

IV. Do Centralnej Komisji Przywozowej:

1) o nieudzielanie pozwoleń przywozu na ostrza do golenia;

2) o zmniejszenie kontyngentu przywozowego na pióra wieczne i ołówki automatyczne.

V. Do Ministerstwa Przemysłu i Handlu przesłano:

1) dezyderaty fabryk narzędzi rolniczych do rokowań o traktat handlowy z Italią;

2) sprzeciw w sprawie obietnicy, uczynionej przy rokowaniach z Austrią przez delegację Związku Przedsiębiorstw Elektrycznych przyznania ulgi konwencyjnej na pompy głębinowe.

Do Biura Traktatowego przy Izbie Przemysłowo-Handlowej w Warszawie przesłano obszerny memorjał, dotyczący zagadnień przemysłu metalowego, które mają służyć jako materiał przy pracach nad traktatami handlowymi w związku z wprowadzeniem nowej taryfy celnej. W listopadzie przedstawiciele Związku brali udział w posiedzeniach Biura Traktatowego, na których były omawiane żądania austriackie stawek celnych preferencyjnych i kontyngentów na szereg wyrobów metalowych.

Do fabryk stowarzyszonych, zajmujących się eksportem, wysłano okólnik w sprawie nadsyłania wniosków, dotyczących obniżek taryf celnych obcych krajów na wyroby produkowane przez te fabryki.

Do zainteresowanych fabryk zwrócono się z prośbą o dostarczenie wniosków i materiałów, mających

na celu odparowanie żądań austriackich o obniżki stawek celnych i kontyngenty na następujące wyroby: armatury, drut stalowy, liny stalowe, palniki do lamp, rezerwoary, maszyny do wyrobu kopyt i parkietów, uniwersalne obrabiarki, pompy ręczne i heble drewniane.

W styczniu roku sprawozdawczego delegowano przedstawiciela Związku do Komisarjatu Polskiego w Gdańsku celem wzięcia udziału w pertraktacjach przy ustalaniu kontyngentów przywozowych dla Gdańska, poczem w lutym przesłano do Ministerstwa Przemysłu i Handlu opinię o wysokości tych kontyngentów dla Gdańska na rok 1932.

Zaświadczenia.

W roku sprawozdawczym, jak i w latach poprzednich, importerom polskim były udzielane przez Ministerstwo Skarbu w porozumieniu z Ministerstwem Przemysłu i Handlu ulgi celne dla maszyn niewyrabianych w kraju. Ulgi te przyznawano na podstawie zaświadczeń, wydawanych przez Polski Związek Przemysłowców Metalowych. Zaświadczeń takich w ciągu roku 1932 wydał Związek — 163 (wobec 245 w r. 1931, a 310 w r. 1930). Zaświadczenia dotyczyły następujących typów i ilości maszyn:

Obrabiarek do metali	20	zaświadczeń
„ „ drzewa	3	„
Maszyn i aparatów elektrycznych	27	„
„ włókienniczych	38	„
„ dla przemysłu spożywczego	3	„
„ garbarskich	5	„
Silników spalinowych	1	„
„ „ do rowerów	2	„
„ do motocykli	1	„
Różnych maszyn	63	„

Ogółem . . 163 zaświadczeń

Oprócz powyższych zaświadczeń P. Z. P. M. wydał w 1932 roku 60 różnych innych zaświadczeń, dotyczących spraw zawodowych, razem więc 223 zaświadczenia. Odmówiono wydania zaświadczeń z uwagi na możliwość otrzymania odnośnych maszyn w kraju w 24 wypadkach. Poza tem wydano 17 zaświadczeń w celu poparcia starań o pozwolenie na przywóz niewyrabianych w kraju przedmiotów.

Sprawy przewozowe.

W styczniu złożono w Ministerstwie Przemysłu i Handlu wnioski w sprawie zniesienia taryfy przewozowej dla eksportowanych naczyń emaljowanych.

Do Ministerstwa Komunikacji zwracano się w następujących sprawach:

Wniesiono memoriał z wnioskami, wskazującymi na konieczność obniżenia taryfy przewozowej na maszyny i narzędzia rolnicze w przesyłkach wagonowych i drobnicowych. Uzyskano obniżkę przy przewozach wagonowych o 3 klasy taryfowe; przy przewozach drobnicy obniżka zastosowana została w ramach ogólnej obniżki taryfy.

Zwrócono się z memoriałem o obniżenie taryfy przewozowej na surówkę odlewniczą, złom żeliwny i złom nieszlachetnych metali. Sprawy obniżki przewoźnego surówki i złomu zostały załatwione pozytywnie; sprawa złomu metali nie została jeszcze rozstrzygnięta.

Poparto starania o stosowanie ulgowej taryfy kolejowej dla blach białej i czarnej, przewożonych z hut do składów hurtowych. Sprawa ta została pomyślnie załatwiona.

Zwrócono się z prośbą o przyznanie Związkowi dwóch mandatów w Państwowej Radzie Kolejowej.

Do Państwowej Rady Kolejowej wybrano na delegata p. dyr. Antoniego Dunina oraz na zastępcę delegata p. dyr. Adama Kręglewskiego.

Sprawy społeczne i filantropijne.

W roku sprawozdawczym wobec ciężkiej sytuacji ogólnej świadczenia Związku na cele społeczne i filantropijne musiały siłą rzeczy ulec zmniejszeniu. Wydatki z tego tytułu wyniosły:

- 1) na T-wo Kursów Zawodowych zł. 910.—
- 2) „ ofiary na różne cele . . . „ 216.—

Razem . . zł. 1126.—

Związek brał w dalszym ciągu udział w pracach i posiedzeniach Komisji Pracy Stołecznego Komitetu do Spraw Bezrobocia; udział ten wyraził się m. in. w powołaniu do pracy komisji metalowej, do której Związek wydelegował 4-ch przedstawicieli. Do niektórych z fabryk stowarzyszonych rozesłano ankietę Komisji Pracy Naczelnego Komitetu do Spraw Bezrobocia w celu opracowania postulatów, dotyczących podniesienia konsumpcji wyrobów krajowych przez instytucje państwowe i samorządowe.

W roku sprawozdawczym odbyły się 4 posiedzenia specjalnej Komisji Związku, której zadaniem było rozważenie projektu rozporządzenia rządowego w sprawie zasadniczych postanowień, dotyczących umów o naukę uczniów w przemyśle fabrycznym. Na tych posiedzeniach opracowano poprawki do projektu rozporządzenia oraz projekt tekstu umowy, poczem w czerwcu odbyła się w Ministerstwie Wyznań Religijnych i Oświecenia Publicznego konferencja z udziałem przedstawicieli Związku w sprawie nauczania zawodowego.

W roku sprawozdawczym Kasa im. Mianowskiego obchodziła jubileusz 50-cio lecia swojej pracy; z tej okazji Związek przesłał depezę z życzeniami dalszej owocnej pracy.

Do Zarządu czasopisma „Przegląd Techniczny”, w którym Związek posiada pewną ilość udziałów, Zarząd Związku wydelegował wiceprezesa Związku inż. S. J. Okolskiego i dyrektora inż. K. Pichelskiego.

Na skutek uchwały Zarządu Związek został zapisany na członka wspierającego Muzeum Przemysłu i Techniki. W pracach przy tworzeniu tego muzeum biorą czynny udział przedstawiciele przemysłu metalowego: pp. W. Czajkowski, J. Kączkowski, K. Pichelski, J. Piotrowski i A. Szuerr.

W roku sprawozdawczym, wzorem lat ubiegłych, 20 fabryk stowarzyszonych udzieliło za pośrednictwem Związku 98 praktyk wakacyjnych, w czym 74 dla studentów uczelni technicznych wyższych, oraz 24 dla uczniów takichże szkół średnich. Z tej liczby 59 praktyk płatnych, reszta t. j. 39 — bezpłatnych.

W maju kuratorjum funduszu im. ś. p. Bronisława Załęskiego przyznało stypendjum studentowi wydziału mechanicznego Politechniki Warszawskiej p. Czesławowi Wierzykowi.

Uroczystości jubileuszowe fabryk związkowych.

W roku sprawozdawczym w Pierwszej Fabryce Lokomotyw w Chrzanowie odbyła się uroczystość z okazji zbudowania 500-ej lokomotywy. Zjednoczone Fabryki Maszyn, S. A. „Unia” w Grudziądzu obchodziła jubileusz pięćdziesięciolecia swojego istnienia.

Delegacje.

Do Centralnego Związku zgłoszono dwóch kandydatów na członków komisji poborowych na terenie m. st. Warszawy.

Do Izby Przemysłowo-Handlowej w Warszawie przesłano listę kandydatów na ławników i ich zastępców do Sądów Pracy I i II instancji.

Odczyty.

W październiku roku sprawozdawczego wiceprezes Rady P. Z. P. M. prof. S. J. Okolski wygłosił w lokalu Związku wobec członków i zaproszonych gości odczyt p. t. „Przemysł i Rolnictwo”, zamieszczony następnie w „Gazecie Rolniczej”.

W dniu 7 czerwca 1932 r. po zakończeniu obrad Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia członków P. Z.

P. M., odbył się w obecności zaproszonych gości odczyt prof. M. Chorzewskiego, redaktora „Przemysłu Metalowego”, p. t. „Przyczyny psychiczne przesilenia gospodarczego”. Odczyt ten był drukowany następnie w „Kurjerze Polskim” z dn. 28, 29, 30 i 31 lipca 1932 r. i został wydany w osobnej broszurze.

Biblioteka.

Biblioteka P. Z. P. M. powiększyła się w ciągu roku sprawozdawczego o 190 książek i 107 broszur, z których większą część stanowiły książki, zakupione przez Związek z biblioteki zlikwidowanej f. „Bormann, Szwede i S-ka”. Wobec powyższego biblioteka Związku liczyła w końcu 1932 r. 800 książek i 1277 broszur.

Związek prowadzi kartotekę firm metalowych. Kartoteka obejmowała na 31 grudnia 1932 roku 2.059 firm razem z fabrykami zrzeszonymi.

Biuro Związku.

W ciągu roku 1932 biuro Związku otrzymało 3.074 listy i wysłało 3.272 listy. W tej ostatniej liczbie są jednobrzmiące listy i zawiadomienia, wysyłane pod jednym numerem do wszystkich fabryk zrzeszonych.

POSIEDZENIE RADY POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH.

W piątek dn. 28 lipca 1933 r. o godzinie 18-ej w lokalu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w Warszawie, ul. Traugutta 4, odbędzie się posiedzenie Rady Związku z następującym porządkiem dziennym:

1. Zatwierdzenie protokołu posiedzenia z dn. 27 kwietnia r. b.
2. Sprawozdanie dykcji z działalności za miesiące kwiecień, maj i czerwiec r. b.
3. Stan finansowy na dzień 1 lipca 1933 r.
4. Sprawy wnoszone na Walne Zgromadzenie w dn. 28.VII r. b.
5. Sprawozdanie członków Rady o stanie przemysłu metalowego w oddziałach i grupach zawodowych Związku.
6. Przedstawienie listy członków zalegających w opłacie składek i wniosek Zarządu o zawieszeniu i wykluczeniu członków zalegających ze składkami.
7. Sprawy bieżące.
8. Wnioski członków.

Członkowie Rady, którzy nie będą mogli przybyć na powyższe posiedzenie, proszeni są usilnie o zakomunikowanie pisemne informacji odnośnie p. 5, które są podstawą oświadczeń składanych władzom rządowym i instytucjom samorządu gospodarczego oraz wiadomości ogłaszanych w prasie o stanie przemysłu metalowego.

ZWYCZAJNE ZGROMADZENIE WALNE CZŁONKÓW POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH.

W piątek dn. 28 lipca 1933 r. o godzinie 20 m. 15 w lokalu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w Warszawie, ul. Traugutta 4, odbędzie się Zwyczajne Walne Zgromadzenie P. Z. P. M. z następującym porządkiem obrad:

1. Otwarcie Zgromadzenia przez Prezesa Rady oraz wybór przewodniczącego, sekretarza i skrutatorów.
 2. Zatwierdzenie protokołu Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia z dn. 19 grudnia 1932 r.
 3. Sprawozdanie z działalności Związku za 1932 rok.
 4. Bilans na dzień 31 grudnia 1932 r. i sprawozdanie Komisji Rewizyjnej.
 5. Wybory członków Rady oraz członków Komisji Rewizyjnej.
 6. Zmiany w Statucie Związku.
 7. Sprawy bieżące.
 8. Wnioski członków.
- Powyższe Zgromadzenie Walne na podstawie art. 34 statutu zwołane jest w jednym terminie i będzie prawomocne bez względu na liczbę członków obecnych.

NADZWYCZAJNE ZGROMADZENIE WALNE CZŁONKÓW POLSKIEGO ZWIĄZKU PRZEMYSŁOWCÓW METALOWYCH.

W poniedziałek dn. 7 sierpnia r. b. o godz. 19-ej w lokalu Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w Warszawie, ul. Traugutta 4, odbędzie się nadzwyczajne Walne Zgromadzenie członków Związku, wyznaczone przez Pana Komisarza Wyborczego na podstawie § 39 statutu Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi.

1. Otwarcie Zgromadzenia przez prezesa Rady, wybór sekretarza i skrutatorów.
 2. Wybór uzupełniający jednego radcy do Izby Przemysłowo-Handlowej w Łodzi.
- Powyższe Zgromadzenie Walne na podstawie art. 34 statutu zwołane jest w jednym terminie i będzie prawomocne bez względu na liczbę członków obecnych.

Z RADY TOWAROZNAWCZEJ.

W dniu 4 lipca r. b. odbyło się kolejne posiedzenie Rady Towaroznawczej pod przewodnictwem p. Naczelnika W. Danielewicza. Zostały rozpatrzone następujące sprawy celne, dotyczące przemysłu metalowego.

1. Linijki logarytmiczne do rachowania należy clić według poz. 169 p. 13 lit. „c” taryfy celnej.

2. Płyty mechanizmów gramofonowych z przy mocowanymi częściami hamulcowymi, zgodnie z będącym w mocy orzeczeniem taryfowym z r. 1926, należy traktować jako gramofony niekompletne i clić według poz. 172 p. 3 lit. „b” tar. celn.

3. Łańcuchy przenośnikowe Redlera, składające się z ogniw przegubowych z przypojonemii z dwóch stron prętami stalowymi, należy clić według poz. 153 p. 8 tar. celn.

4. Odlewy manganowe, stanowiące noże do maszynek do mięsa oraz łańcuchy gąsienicowe do czołgów, należy clić według poz. 151 p. 2 tar. celn. jako odlewy stalowe.

5. Została odłożona sprawa clenia drutu mosiężnego śrubkowego.

Na tem posiedzenie zamknięto z tem, że następne posiedzenie prawdopodobnie odbędzie się dnia 8 sierpnia r. b.

OPLATY RYCZAŁTOWE NA FUNDUSZ PRACY.

W Nr. 46 „Dziennika Ustaw” z r. b. pod poz. 373 zostało ogłoszone rozporządzenie Ministra Opieki Społecznej z dnia 7 czerwca 1933 r. „o opłatach ryczałtowych na Fundusz Pracy”.

Centralny Związek Przemysłu Polskiego rozesał swoim członkom następujący komunikat o tem rozporządzeniu.

Oplaty ryczałtowe obejmują tylko tych pracodawców, którzy nie prowadzą ksiąg wypłat, a więc pracodawców zatrudniających służbę domową, dozorców domowych i t. d. (opłaty normalnych robotników i pracowników umysłowych pozostają bez zmiany). Za służbę domową, dozorców domowych i t. d. o ile wynagrodzenia (w gotówce i w naturze) nie przekraczają 150 zł. miesięcznie opłacać należy ryczałty według następujących stawek:

Grupa	Wynagrodzenie do zł	Opłata łączna na F. Pr. w zł
1	25.00	0,30
2	37.50	0,50
3	50.00	0,70
4	62.50	0,90
5	75.00	1.20
6	100.00	1.50
7	125.00	2.00
8	150.00	2.50

Połowę płaci pracodawca, połowę pracownik.

Jeśli wynagrodzenie tych pracowników przekracza 150 zł miesięcznie opłatę uiszcza się tak, jak za zwykłych robotników i pracowników umysłowych, t. j. 1% zarobku płaci pracodawca i 1% — pracownik.

Rozporządzenie obejmuje obszar całego Państwa i obowiązuje od chwili ogłoszenia go, t. j. od 30 czerwca b. r. Instytucje pobierające opłaty na Fundusz Pracy — Kasy Chorych i na G. Śląsku Fundusz Bezrobocia — wydadzą specjalne instrukcje dla płatników, w szczególności ulegną zmianie ustalone już ryczałty dla służby domowej, które są niezgodne z omawianem rozporządzeniem.

OPODATKOWANIE ODPRAW.

W związku z wąpliwościami, jakie się wyłoniły przy opodatkowaniu t. zw. odpraw z tytułu rozwiązania stosunku służbowego, Ministerstwo Skarbu w okólniku L. D. V. 3279/2/33 wyjaśniło co następuje:

I. Odprawy wypłacone przez służbodawcę wdowom i sierotom *po śmierci pracownika (t. zw. odprawy pośmiertne)* nie podlegają opodatkowaniu podatkiem dochodowym ani według Działu II, ani też według Działu I ustawy o państwowym podatku dochodowym, gdyż osoby, które otrzymują te odprawy nie łączą z pracodawcą żaden stosunek służbowy, a o ile chodzi o Dział I ustawy, to odprawy te nie są dochodem w rozumieniu art. 6 ustawy.

II. Odprawy wypłacone przez pracodawców pracownikom z tytułu rozwiązania stosunku służbowego bądź to na podstawie obowiązujących norm prawnych, bądź też na podstawie specjalnie zawartych umów o najem pracy podlegają opodatkowaniu według działu II ustawy o państwowym podatku dochodowym, gdyż są dochodem uzyskiwanym z tytułu stosunku służbowego wzgl. najmu pracy w rozumieniu art. 20 ustawy.

III. Odprawa wypłacona pracownikowi po rozwiązaniu stosunku służbowego *wzamian za zrzeczenie się praw emerytalnych* nie podlega opodatkowaniu ani według Działu I, ani według Działu II ustawy; nie jest ona bowiem dochodem uzyskiwanym ze stosunku służbowego, nie jest również dochodem w rozumieniu art. 6 ustawy. Odprawa tego rodzaju jest nadzwyczajnym przychodem, uzyskiwanym ze spieniężenia prawa majątkowego (emerytalnego) i jako taka w myśl art. 7 ustawy nie uważa się za dochód podlegający opodatkowaniu.

Nieco inaczej przedstawia się kwestja składek na ubezpieczenia społeczne od różnego rodzaju odpraw. Logiczna interpretacja odpowiednich ustaw ubezpieczeniowych wskazuje, że od wszelkiego rodzaju odpraw wypłacanych pracownikowi w chwili rozwiązania umowy lub po rozwiązaniu umowy o pracę, nie należy opłacać składek, odprawy bowiem nie zwiększają ryzyka ubezpieczeniowego, gdyż nie mogą wpłynąć ani na wysokość zasiłków dla ubezpieczonego ani na długość okresu zasiłkowego.

ZALOŻENIA GOSPODARCZE PARTJI HITLEROWSKIEJ.

Przed kilku miesiącami dokonała się rewolucja hitlerowska w Niemczech. Odbyła się ona w sposób zupełnie legalny, to znaczy, że przyniosła władzę Hitlerowi nie drogą przewrotu, opartego o przemoc, ale przez urny wyborcze, które wykazały, że w Niemczech większość obywateli opowiada się za programem Narodowo Socjalistycznej Niemieckiej Partji Robotniczej (Nationalsozialistische Deutsche Arbeiter Partei). Już ten moment nadaje rewolucji hitlerowskiej specjalny charakter, wyodrębniający ją od rewolucji bolszewickiej i faszystowskiej. Fakt ten świadczy, że niemieckie masy obywateli okazały, jeżeli nie konsekwentną wiarę i zaufanie, to przynajmniej entuzjazm dla programu partji hitlerowskiej, co niewątpliwie musi budzić zainteresowanie dla tego programu.

Z założeń programowych „Narodowo Socjalistycznej Partji Robotniczej” powszechnie znane są hasła antysemickie i zdecydowana wola potargania więzów nałożonych przez Traktat Wersalski. Jednak jasnym jest, że hasła te nie były jedynymi, które po-

ciągnęły za sobą niemieckie masy wyborcze, tem bardziej, że przeciw Traktatowi Wersalskiemu opowiadały się już poprzednio niemal wszystkie partje niemieckie, zaś efektowne hasło antysemityzmu nabrało znaczenia dopiero po zdobyciu władzy przez Hitlera, który pozwolił na ekscesy i bojkot żydów, rozumiejąc konieczność zaspokojenia rozigranych namiętności mas swoich zwolenników. Siła, dzięki której udało się Hitlerowi rozbić potężny w Niemczech obóz komunistyczno-socjalistyczny, leżała niewątpliwie w programie gospodarczym i społecznym partji, który z tego względu nabiera specjalnego znaczenia.

Założenia programowe partji hitlerowskiej ogłoszone zostały w zeszycie I wydawnictwa „Nationalsozialistische Bibliothek“ pod tytułem „Das Programm der N. S. D. A. P. und seine weltanschaulichen Grundgedanken“ i ujęte są w 25 punktach. Pierwsze 9 punktów programu omawia sprawy natury ogólnopolitycznej, między innymi znane zagadnienie żydowskie. Punkt dziesiąty głosi zasadę, że „pierwszym obowiązkiem każdego obywatela jest praca umysłowa lub fizyczna“, która musi być wykonywana w ramach i ku pożytkowi ogółu.

Bardzo zmiennym jest punkt jedenasty programu, który domaga się *zniesienia dochodów, płynących bez pracy*. Punkt ten zawiera też naczelną hasło programu gospodarczego i społecznego partji hitlerowskiej, hasło, które zdaniem naszym było tem, co przyciągnęło do partji szerokie masy robotnicze, chłopskie i drobnomieszczańskie, a które brzmi:

„*Złamanie niewolnictwa procentowego*“ („*Brechung der Zinsknechtschaft*“).

Hasło to jest szeroko omówione w oficjalnych komentarzach do programu partyjnego. Komentarze te są bardzo znamienne i pozwalają zorientować się w istotnych założeniach partji.

W „niewolnictwie procentowym“ znajduje się rolnik, który dla sfinansowania swego gospodarstwa „zaciąga zobowiązania tak wysoko oprocentowane, że procenty zabierają mu cały dochód, zmuszając do robienia dalszych długów, które, stając się długami hipotecznymi, stanowią wieczyste obciążenie gospodarstwa rolnego“.

W „niewolnictwie procentowym“ znajduje się cały rzemieślniczy stan średni, który „pracuje dzisiaj niemal wyłącznie na pokrycie oprocentowania kredytów bankowych“.

W „niewolnictwie procentowym“ znajduje się przemysłowiec, który w zaciętej pracy stworzył swój warsztat pracy, a który z biegiem czasu przemienił ten warsztat w „towarzystwo akcyjne“. Dziś przestał on być panem swojej woli i musi zaspakajać żądze zysku swoich „rad nadzorczych“ i „posiadaczy pakietów akcji“, o ile nie chce narazić się na usunięcie ze stworzonego przez siebie warsztatu pracy.

W „niewolnictwie procentowym“ znajdują się wszystkie narody i rządy, które uginają się pod ciężarem zaciągniętych pożyczek.

„Żądanie złamania „niewolnictwa procentowego“ — głosi program — jest tak kolosalnego znaczenia dla naszego narodu, dla naszej rasy, że wyłącznie od rozwiązania tego problemu uzależnionem jest podniesienie się naszego narodu z najgłębszej sromoty i niewoli, jak również rozwój, szczęście i pomyślność, dobro i kultura naszej ziemi“.

Punkt 13 programu domaga się upaństwowienia zespolonych przedsiębiorstw („*Wir fordern die Ver-*

staatlichung aller bereits vergesellschafteten Betriebe“), a punkt 14 domaga się udziału pracowników w zyskach wielkich przedsiębiorstw.

W książce pod tytułem „*Der Deutsche Staat auf nationaler und sozialer Grundlage*“, wydanej przez partję hitlerowską, znajdujemy rozwinięcie programu gospodarczego partji hitlerowskiej. Czytamy tam: „*zadaniem gospodarki narodowej winno być pokrywanie zapotrzebowania, a nie możliwie wysoka rentowność włożonych kapitałów*“, która jest dziś naczelnym zagadnieniem życia gospodarczego. Narodowy socjalizm uznaje zasadniczo własność prywatną i stawia ją pod opieką państwową, jednak w programie czytamy przy określeniu własności uwagę, że własność ta musi być „uczciwie uzyskana i zapracowana“, co niewątpliwie ścięśnia bardzo pojęcie niernaruszalności własności prywatnej, a to tem bardziej, że już następna teza programowa głosi, że dobro narodu wymaga, aby położona została granica nadmiernemu nagromadzeniu bogactw w rękach pojedynczych jednostek. Zwłaszcza, że największe kapitały gromadzą się w rękach ludzi nieposiadających żadnej ojczyzny, którzy w bankach, w tych swoich „nowoczesnych zamkach rycerzy-rabusiów“, łupią ludność kraju. Państwo narodowo-socjalistyczne przeciwstawia obecnemu stanowi rzeczy swój ideał, społeczeństwa ludzi pracy, w którym wszyscy Niemcy winni znaleźć się dla powszechnego dobra i kultury. W ramach powszechnego obowiązku pracy i tak pojętej własności prywatnej pozostawia się każdemu swobodę zarobkowania i swobodę dysponowania swojemi dochodami z pracy.

Logicznym rozwinięciem antykapitalistycznych założeń partji hitlerowskiej jest żądanie upaństwowienia koncernów, syndykatów i trustów. Teza programowa w tej sprawie brzmi bardzo lapidarnie: „*Riesenbetriebe (Konzerne, Syndikate und Trusts) werden verstaatlicht*“.

W dziedzinie finansowej głosi program Hitlera następującą tezę: „*System pieniężny jest na usługach państwa. Kapitał nie może tworzyć państwa w państwie*“; a jako rozwinięcie programu wysuwa się następujące postulaty: 1) uwolnienie państwa od oprocentowanych zobowiązań w stosunku do wielkiego kapitału, 2) upaństwowienie Banku Rzeszy, 3) stworzenie środków na roboty publiczne przez wypuszczenie bezprocentowych bonów kasowych, 4) rewizja systemu podatkowego, a przedewszystkiem zniesienie podatków pośrednich.

W dziedzinie polityki społecznej wysuwają się dwa postulaty partji hitlerowskiej. Pierwszym z nich jest rewizja ustawodawstwa socjalnego przez wprowadzenie w miejsce rozlicznych ubezpieczeń — państwowego ubezpieczenia emerytalnego wszystkich obywateli, które przysługiwać będzie wszystkim Niemcom, po przekroczeniu pewnej granicy wieku. Drugim postulatem, łączącym się dość ściśle z polityką gospodarczą partji, jest udział wszystkich pracowników warsztatów pracy w zyskach przedsiębiorstw oraz w odpowiedzialności za wypełnienie zadań gospodarczych warsztatów pracy. Udział w zyskach stosowany będzie proporcjonalnie do wykonywanych funkcji i wieku pracowników.

Jak widać z powyższego szkicu programu gospodarczego partji hitlerowskiej, założenia jego idą po linii szerokiej rozbudowy ingerencji państwa w życie obywateli i głoszą postulaty bliższe założeniom

socjalistycznym, aniżeli któremukolwiek ze znanych nam innych kierunków ekonomicznych. Socjalizm hitlerowców okryty jest płaszczem dumy narodowej, patriotyzmu i szowinizmu germańskiego, niemniej jednak nie przestaje być bliskim marksizmowi.

Dojście do władzy sprawiło, że obóz hitlerowski, stanowiący bezpośrednio wobec trudności życiowych, nie może przystąpić do natychmiastowej realizacji swego programu. Niewątpliwie część przywódców partji uważała program jedynie za broń do zdobycia popularności tłumów i dziś przeciwstawi się jego realizacji. Tem niemniej, bez względu na to, w jakiej postaci wciela się w życie założenia programowe hitleryzmu, są one bardzo ciekawym objawem toczącej się w świecie rozgrywki pomiędzy demoliberalizmem a socjalizmem państwowym.

St. Gruchała.

WIADOMOŚCI ZWIĄZKU EKSPORTOWEGO.

Udająca się z ramienia Ministerstwa Spraw Zagranicznych do Egiptu i Syrii i polecona Związkowi osoba pragnie nawiązać kontakt z krajowymi wytwórcami, zainteresowanymi tamtejszym rynkiem.

Zainstalowany od niedawna w Tel-Aviv'ie w Palestynie agent handlowy, pracujący dotychczas na terenie Gdańska, poszukuje przedstawicielstw polskich wytwórni metalowych.

Blizszych szczegółów udziela Związek Eksportowy Przemysłu Metalowego Przetwórczego, Traugutta 4, tel. 757-95.

PRZEKAZYWANIE PIENIĘDZY DO CZECHOSŁOWACJI.

Zdarza się, że firmy handlowe i banki polskie, przysyłają do Czechosłowacji, na zlecenie swych klientów, banknoty czechosłowackie na zapłatę za importowane z Czechosłowacji towary. Banknoty te, jako pochodzące z przemytu i sprzedawane w Polsce z disagiem 12 do 14%, zostają w Czechosłowacji konfiskowane i wpisywane na „konto zamknięte”, z którego mogą być — w myśl przepisów — zwolnione jedynie na długotrwałe inwestycje w Czechosłowacji.

Dla uniknięcia strat importerzy polscy powinni wysyłać należność za towary czekiem, a nigdy banknotami.

Ceny metali według notowań giełdy londyńskiej w dn. 18. VII. 1933 r. w złotych po kursie dnia za tonnę metr.

Aluminium	—	Miedź standard	1136
Antymon	—	Ołów miękki	396
Cyna standard	6320	Nikiel	—
Cynk hutniczy	528	Rtęć	—
Miedź elektrolityczna	1232	Srebro za 1 kg	75

Na rynku londyńskim w dniu 18 lipca r. b. w porównaniu z notowaniami w okresie poprzednim z dn. 4 lipca r. b., ceny poszczególnych metali kształtowały się następująco: cena cyny spadła o 5%, natomiast ceny innych metali nie doznały zmiany godnych zaznaczenia. Cena srebra pozostała bez zmiany.

Ceny metali w Warszawie.

Dom handlowy A. GEPNER notował w ostatnim tygodniu następujące ceny metali:

Cyna Banka w blokach	zł. 7,80 za kg.
Ołów hutniczy	„ 0,67 „ „
Cynk hutniczy	„ 0,80 „ „
Antymon	„ 1,10 „ „
Aluminium hutnicze	„ 3,80 „ „
Blacha miedziana	„ 2,75—3,40 za kg.
„ mosiężna	„ 2,50—3,50 „ „
„ cynkowa	„ 0,95—0,98 „ „
Nikiel w kostkach	„ 9,50 „ „

F-ma „POLTHAP” Warszawa, Pańska 83 (dom własny), Tel. 330-65 notuje w ostatnim tygodniu następujące ceny ze składu w Warszawie:

Miedziana blacha	zł 2,85— 3,60
Mosiężna blacha	„ 2,55— 3,60
Mosiężne pręty	„ 2,10— 2,95
Nowosrebrna blacha	„ 4,10— 5,—
Aluminjowa blacha	„ 5,80—11,—
Aluminjowe druty	„ 6,50
Cyna w blokach	„ 7,80
Ołów	„ 0,69
Aluminium hutnicze	„ 3,80

Patenty udzielone przez Urząd Patentowy.

17086. *Deutsche Gasglühlicht Auer-Gesellschaft m. b. H. (Berlin, Niemcy)*. Przeponowy zawór redukcyjny.
17266. *Olaf Kristoffersen (Oslo, Norwegia)*. Pędnia.
17180. *Allessandro Salvi (Medjolan, Włochy)*. Sposób pokrywania zwięzłym metalem przedmiotów metalowych przed obróbką na zimno.
17085. *Witred Hanby (Londyn, Wielka Brytania)*. Sposób obróbki cieplnej i oczyszczania niepodlegających utlenianiu i odpornych na nagryzanie przedmiotów żelaznych lub stalowych.
17308. *Rudolf von Frommer (Budapeszt, Węgry)*. Trzymak z urządzeniem do podnoszenia i opuszczania kilku noży. Dodatki do patentu Nr. 14571.
17160. *Schoeller-Bleckmann Stahlwerke A. G. (Wiedeń, Austria)*. Wykroje (matryce) tłoczne do tłoczni pasmowych, zwłaszcza do tłoczenia alpaki.
17153. *Franz Wienhues (Królewska Huta, Polska)*. Forma do gięcia żelaza kształtowego.
17147. *Allgemeine Elektrizitäts-Gesellschaft (Berlin, Niemcy)*. Sposób lutowania.
17347. *Oberbau Ges. f. Erneuerung von Eisenbahn-Baustoffen im In- und Auslande m. b. H. (Berlin, Niemcy)*. Forma tłoczeniowa do odnawiania zużytych łubków szyn kolejowych.
17100. *Maschinenbau-Anstalt Humbolt (Köln-Kalk, Niemcy)*. Młyn rurowy z pyłowaniem wewnętrznym.
17082. *Ceskomoravska-Kolben-Danek Akciová Společnost (Praga, Czechosłowacja) i Josef Leo Nehudek (Slany, Czechosłowacja)*. Miazdzarka młotowa do przeróbki produktów rolnych.
17270. *Eksplatacja Wynalazków Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością (Warszawa, Polska)*. Młyn. Dodatki do patentu Nr. 10990.
17126. *Hans Wittemeier (Berlin, Niemcy)*. Filtr do czyszczenia powietrza i gazów.
17116. *Siemens & Halske Aktiengesellschaft (Berlin-Siemensstadt, Niemcy)*. Urządzenie zapobiegające zaburzeniom wywoływanym przez akustyczne sprzężenia wsteczne, w elektrycznych instrumentach muzycznych, sterowanych zapomocą przekaźników.
17184. *Anciens Etablissements Cime (Paryż, Francja) i Daniel Perrier (Unieux, Francja)*. Wirówka do oczyszczania miazgi papierowej lub podobnych materiałów włóknistych.
17174. *Barmer Maschinenfabrik Aktiengesellschaft (Wupertal-Oberbarmen, Niemcy)*. Kaseta pakietowa dla błon płaskich.
17366. *Friedrich Dietz (Norymberga, Niemcy)*. Pompa do wydobycia ropy naftowej.
17249. *Deutsche Gasglühlicht-Auer-Gesellschaft m. b. H. (Berlin, Niemcy)*. Zespół dźwigniowy, niezawierający czopów przegubowych.
17181. *Jean Frederic Georges Marie Leon Charpentier (Saint-Cloud, Francja)*. Bezogonowy samolot, utworzony z jednego płatu, składającego się z trzech części.
17132. *Petterson Limited (Yeovil, Somerset, Wielka Brytania) i Geoffrey Terence Roland Hill (Yeovil, Somerset, Wielka Brytania)*. Urządzenie nastawcze do pochylania płatów samolotu.
17130. *Frederic Handley Page (Cricklewood, Wielka Brytania) i Handley Page Limited (Cricklewood, Wielka Brytania)*. Urządzenie sterownicze do samolotów.
17156. *The India-Rubber, Gutta Percha & Telegraph Works Company Limited (Londyn, Wielka Brytania)*. Przystaw do wywoływania zmian ciśnienia cieczy w szczególności do uruchomienia hamulców hydraulicznych kół samolotowych.